

UNIVERSITATEA LIBERĂ INTERNAȚIONALĂ DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

CZU 340.134(043.2)

TENTIUC ELENA

**SISTEMATIZAREA LEGISLAȚIEI
ȘI FORMELE SALE**

Specialitatea 551.01 Teoria generală a dreptului

**REZUMATUL
tezei de doctor în drept**

Chișinău – 2022

Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei Drept Public a Universității Libere Internaționale din Moldova.

Conducător științific:

POSTU Ion, doctor în drept, conferențiar universitar

Referenți oficiali:

1. Grecu Raisa, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, USPEE ”C.Stere”
2. Negru Boris, doctor în drept, profesor universitar, USM.

Componenta Consiliului științific specializat:

1. Smochină Andrei, doctor habilitat în științe juridice, profesor universitar, ULIM, Președinte.
2. Baltag Dumitru, doctor habilitat în drept, profesor universitar, ULIM, Secretar științific.
3. Aramă Elena, doctor habilitat în drept, profesor universitar, USM.
4. Avornic Gheorghe, doctor habilitat în drept, profesor universitar, USPEE „C. Stere”.
5. Negru Andrei, doctor habilitat în drept, profesor universitar, USM.

Susținerea va avea loc la data de 30 august 2022, ora 10.00 în ședința Consiliului Științific Specializat D 551.01-22-32 din cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova pe adresa: MD-2012, mun. Chișinău, str. Vlaicu Pârcălab 52, bir. 212.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Universității Libere Internaționale din Moldova și pe pagina web a Universității Libere Internaționale din Moldova (<https://ulim.md/doctorat/sustinerea-tezelor-de-doctorat/>) și Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și cercetare (<http://www.cnaa.md/>).

Rezumatul a fost expediat la data de 25 iulie 2022.

Secretar științific al Consiliului științific specializat

BALTAG Dumitru, doctor habilitat în drept, profesor universitar

semnătura

Conducător științific

POSTU Ion, doctor în drept, conferențiar universitar

semnătura

Autor

TENTIUC Elena

semnătura

© TENTIUC Elena, 2022

CUPRINS

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
CONȚINUTUL TEZEI DE DOCTORAT	9
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	27
BIBLIOGRAFIE	32
LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE PUBLICATE	35
ADNOTARE (în limba română, engleză și rusă).....	36

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate. Actualitatea temei supuse investigației nu trezește nicio îndoială și este condiționată de o serie de factori obiectivi.

În primul rând, volumul actelor normative adoptate în Republica Moldova la etapa actuală este unul considerabil, în continuă evoluție. Pentru exemplificare, în anul 2016 au fost adoptate 216 legi, în 2017 – 227, iar în 2018 – 261 (anul 2019 este o excepție, cu doar 87 de legi adoptate, dar acest fapt se datorează blocării procesului legislativ timp de câteva luni). Despre numărul actelor sublegislative, nici nu pomenim. Evident, creația legislativă nu poate fi stopată și se află în continuă evoluție, mai ales în circumstanțele societății moldovenești, aflate într-o tranziție prelungită și cu o orientare declarată de integrare europeană, ce presupune racordarea cadrului legislativ la acquis-ul comunitar. Evoluția societății duce, inevitabil, la necesitatea ajustării cadrului normativ și, implicit, la adoptarea unor noi reglementări, dar și modificarea reglementărilor existente, eliminarea dispozițiilor învechite, eliminarea lacunelor din legislație. În mod evident, această situație nu este specifică doar Republicii Moldova, fiind atestată și în alte sisteme naționale de drept, una din trăsăturile invariabile a oricărui sistem de drept fiind *dinamicitatea* sa — adoptarea și modificarea unor acte normative, abrogarea celor vechi, reexaminarea legislației etc. În principiu, creșterea volumului reglementărilor nu reprezintă o problemă în sine, atâta timp cât se respectă o anumită coerență și sistemicitate în interiorul sistemului legislativ.

În al doilea rând, după cum în mod corect s-a menționat în literatura juridică, creșterea numărului de acte normative sporește inconsecvența, dezordinea și incongruența acestora. Coliziile în drept sunt un fenomen căruia i-a fost atrasă suficientă atenție, anume datorită manifestării acestuia în multiple ipostaze. Contradicțiile prevederilor normative din diferite acte normative, cu diferită putere juridică sau din diferite ramuri ale dreptului, duc invariabil la greutate în aplicarea și realizarea dreptului.

Pentru asigurarea eficienței dreptului este necesară alinierea continuă a elementelor sale normative, astfel că obținerea unei structuri justificate a masivului normativ poate avea loc, în mod prioritar, prin sistematizarea legislației. Realizarea, prelucrarea și analiza prevederilor legale, gruparea lor, eliminarea lacunelor și contradicțiilor în ordinea existentă, este una din sarcinile unui sistem de drept democratic și transparent, iar sistematizarea legislației reprezintă, astfel, un proces de oportunitate în a găsi și interpreta corect prevederile legale etc.

Motivele indicate impun autoritățile publice, în principal cele legislative, să se implice într-un proces continuu și special — sistematizarea legislației, menit să asigure congruența și ordonarea

actelor normative în sistemul legislației. Acest proces este însă, după cum vom vedea, mult mai complex și mai amplu decât procesul legislativ și nu se limitează la acesta. Mai mult chiar, la fel ca și în cadrul altor forme de realizare a dreptului, deseori în sistematizarea legislației participă o multitudine de subiecte, inclusiv persoane private sau cetățeni.

Din păcate, fenomenul sistematizării legislației nu a constituit obiectul unor studii doctrinare complexe în Republica Moldova sau România, fapt ce constituie un motiv în plus pentru interogările noastre științifice susținute în cadrul prezentei cercetări. În mod similar, cadrul normativ aferent sistematizării este unul subdezvoltat, această latură a activității juridice fiind lăsată în afara reglementărilor complexe, iar legea specială ce conține prevederi dedicate sistematizării legislației este ea însăși neunificată și necesită îmbunătățiri, ce vor fi posibile odată cu implementarea recomandărilor practice ce reies din partea concluzivă a prezentei teze.

Scopul și obiectivele tezei. Teza de doctorat are ca scop cercetarea complexă a activității de sistematizare legislativă din perspectiva teoriei generale a dreptului, pentru identificarea problemelor ce țin de fundamentarea teoretică a acesteia, conceptualizarea fenomenului în general și în particular, prin intermediul elucidării trăsăturilor caracteristice formelor sale de manifestare și evidențierea lacunelor normative și a curențelor doctrinare.

Pentru realizarea scopului, ne-am propus următoarele **obiective**:

1. cercetarea doctrinei juridice și analiza cadrului normativ pentru identificarea opiniilor, teoriilor și prevederilor existente și definirea conceptului de sistematizare a legislației și a elementelor sale definitorii, împreună cu reliefaarea locului acesteia între activitățile de tehnică juridică;
2. identificarea trăsăturilor inerente și definirea conceptului de încorporare ca activitate nelegislativă de sistematizare și conceptualizarea consolidării drept formă independentă a sistematizării legislației și definirea acesteia;
3. identificarea și analiza caracteristicilor codificării ca formă superioară de sistematizare a legislației;
4. dezvoltarea și fundamentarea conceptului de „recodificare”;
5. definirea conceptului de „cod” ca rezultat material al codificării și analiza trăsăturilor și tipurilor actelor codificate;
6. formularea recomandărilor și propunerilor *de lege ferenda* pentru modernizarea cadrului legal în domeniul sistematizării legislației.

Ipoteza de cercetare în prezenta lucrare se focusează pe relevarea esenței conținutului sistematizării legislației ca factor de condiționare a eficacității dreptului, prin analiza și

conceptualizarea formelor sale consacrate, precum și a rezultatelor materiale relevante, alături de îmbunătățirea și fundamentarea unor elemente doctrinare pertinente teoriei generale a dreptului.

Problema științifică soluționată constă în fundamentarea cadrului conceptual al formelor specifice și aplicabile a sistematizării legislației, având ca efect evidențierea elementelor conceptuale adiacente și expunerea unor definiții și viziuni originale, în vederea completării lacunelor normative, precum și pentru orientarea teoretică spre o abordare comprehensivă a sistematizării legislației.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute este determinată de esența cercetării, care reprezintă un prim studiu în doctrina națională dedicat totalmente sistematizării și analizei formelor sale, lucrarea conținând o serie de concluzii și recomandări ce completează problematica juridică în domeniul sistematizării legislației, iar rezultatele obținute se materializează în definiții proprii, în reliefarea conceptelor noi, precum și în fortificarea și completarea prezumțiilor existente în știința teoriei generale a dreptului din Republica Moldova, precum și perfecționarea cadrului normativ național existent.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante constau în fundamentarea formelor specifice și aplicabile a sistematizării legislației, prin evidențierea elementelor conceptuale adiacente, fapt ce a condus la formularea unor definiții și viziuni originale și a generat unele concepte actualizate, în vederea completării lacunelor normative, consolidarea și evoluția reglementărilor legale adiacente, precum și pentru orientarea spre o abordare comprehensivă a sistematizării legislației.

Astfel, în lucrarea de față am efectuat un studiu complex al activității juridice de sistematizare a legislației, în urma căruia putem desprinde următoarele **rezultate** teoretico-practice, ce contribuie la soluționarea problemei științifice enunțate.

Din punct de vedere **teoretic**, putem reține:

1. formularea unei definiții proprii a conceptului de sistematizare a legislației ca activitate de tehnică juridică și analiza elementelor sale definatorii;
2. propunerea definițiilor proprii a conceptelor de „încorporare”, „consolidare”, „cod”;
3. definirea și fundamentarea conceptului de „recodificare”, ca formă a codificării;

Din punct de vedere **practic**, lucrarea prezintă mai multe propuneri de lege ferenda, menite să contribuie la completarea lacunelor normative, la consolidarea și evoluția reglementărilor legale, în particular prin completarea și modificarea Legii nr. 100 din 2017 cu privire la actele normative, dar și propunerea îndreptată Agenției Resurse Informaționale Juridice implementarea câmpului „codul de clasificare” în cadrul SIA „Registrul de stat al actelor juridice al Republicii Moldova” și asigurarea posibilității de interogare a bazei de date conform acestui criteriu.

Valoarea aplicativă a tezei se reflectă și în utilizarea rezultatelor obținute în activitatea cotidiană a unor categorii largi de profesioniști ai domeniului juridic, pentru eficientizarea dreptului. Astfel, ideile și concluziile din prezenta teză pot fi folosite:

- în plan teoretico-științific, ca sursă științifică pentru abordarea comprehensivă a sistematizării legislației și dezvoltarea în noi studii și lucrări a conceptelor adiacente;
- în plan didactico-disciplinar, ca sursă didactică utilizată în cadrul studiului activității de sistematizare în cadrul cursului de teorie generală a dreptului;
- în plan normativ, ca bază pentru îmbunătățirea legislației;
- în plan administrativ, ca imbold pentru perfecționarea accesibilității legislației prin intermediul SIA „Registrul de stat al actelor juridice al Republicii Moldova”.

Sumarul compartimentelor tezei. Teza de doctorat „Sistematizarea legislației — factor de condiționare a eficacității dreptului” reprezintă un studiu elaborat după o structură impusă de însăși natura fenomenului juridic studiat. Lucrarea este structurată în patru capitole, divizate în paragrafe și subparagrafe, dedicate cercetării unui obiectiv sau reliefării unor aspecte definitorii pentru cercetarea noastră. Teza conține trei adnotări în limbile română, rusă și engleză și o Introducere, care cuprinde fundamentarea generală a temei de cercetare aleasă; scopul și obiectivele tezei; metodologia de cercetare aplicată; importanța teoretică și practică; rezultatele atinse și aprobarea rezultatelor cercetării.

În primul capitol, intitulat în mod clasic, „**Abordări doctrinare și normative cu privire la sistematizarea legislației și formele sale**” sunt analizate concepțiile mai multor doctrinari referitoare la sistematizarea legislației și formele sale, sunt pregătite fundamentele cercetării ce urmează, se scot în evidență construcțiile dezvoltate în doctrina noastră, dar și străină (cu precădere, rusă). Tot acolo am efectuat și o analiză concisă (pe motiv de absență a conținutului normativ) a reglementărilor legale privind sistematizarea legislației.

În Capitolul 2. „**Natura juridică a sistematizării legislației și formelor sale**” ne-am propus studiul sistematizării legislației ca activitate tehnico-juridică de eficientizare a reglementărilor legale. Pentru aceasta a fost nevoie să conturăm conceptul de „sistematizarea legislației” printre altele conexe (de exemplu, cele de „sistematizare a dreptului” sau de „sistematizare a actelor normative”). La fel am analizat elementele definitorii ale sistematizării legislației, prezentând caracteristicile sale, obiectivul, importanța și obiectele sale, precum și principiile speciale și generale ale sistematizării legislației.

În Capitolul 3 „**Incorporarea și consolidarea ca forme de sistematizare a actelor normative**”, am făcut o primă analiză a celor mai simple forme de sistematizare. Astfel, în primul

paragraf „Natura juridică, trăsăturile și particularitățile încorporării, ca formă simplă a sistematizării legislației” am studiat reperle conceptuale ale încorporării și clasificarea formelor acesteia, iar în paragraful „Locul și rolul consolidării legislației în sistematizarea legislației” ne-am axat pe reperi conceptuale ale consolidării legislației și diferența dintre consolidare și alte forme de sistematizare.

Capitolul 4, dedicat codificării, este intitulat sugestiv „**Codificarea — forma superioară a sistematizării legislației**”, denumire ce reia, într-o formă redactată, o formulă încetățenită de reputatul savant român Ilariu Mrejeru. În cadrul acestui capitol, cu cele mai multe implicații practice, am studiat natura juridică, trăsăturile și particularitățile codificării, analizând definiții conceptuale ale codificării, trăsăturile, scopurile și sarcinile codificării, principiile codificării și, evident, diferența dintre codificare și alte forme de sistematizare. Al treilea paragraf al capitolului a fost dedicat analizei tipurilor și formelor codificării legislative și coraportului dintre „codificare”, „decodificare” și „recodificare”. În cadrul acestui paragraf am propus conceptualizarea termenului de recodificare și am dezbătut fenomenul decodificării. Ultimul paragraf al capitolului este dedicat rezultatului material al codificării — actelor codificate sau, mai simplu, codurilor. Pentru a reliefa esența acestora au fost necesare clarificări terminologice și precizări ale naturii actului codificat, studiul trăsăturile codului și analizarea tipurilor și clasificarea actelor codificate.

Fiecare capitol se încheie cu prezentarea unor concluzii pertinente pe marginea aspectelor cercetate în cadrul capitolului respectiv, însă cele patru capitole reflectă nu doar cercetările înregistrate până la această dată, ci prezintă interogările doctorandei asupra cadrului normativ actual, precum și viziunea autoarei în privința abordărilor teoretice studiate și propunerea unor soluții proprii.

În final sunt prezentate **concluziile generale** la care am ajuns și sunt formulate propuneri *de lege ferenda* și recomandări evidențiate pe parcursul studiului. Încheie lucrarea **bibliografia**, ce conține sursele utilizate la realizarea cercetării, într-un număr impunător, cu un vast areal geografic și științific.

CONȚINUTUL TEZEI DE DOCTORAT

Structura tezei este determinată de cerințele regulamentare ale ANACEC, precum și de scopul și obiectivele cercetării. Lucrarea include următoarele compartimente structurale: adnotare (în limba română, engleză și rusă), lista abrevierilor, cuprins, introducere, patru capitole sistematizate în paragrafe, concluzii generale și recomandări, lista bibliografică, declarația privind asumarea răspunderii, CV-ul autorului. În ansamblu lucrarea cuprinde 151 pagini de text de bază, în lista bibliografică fiind incluse 304 titluri.

Introducerea cuprinde fundamentarea generală a temei de cercetare aleasă; scopul și obiectivele tezei; metodologia de cercetare aplicată; importanța teoretică și practică; rezultatele atinse și aprobarea rezultatelor cercetării.

Pentru asigurarea eficienței dreptului este necesară alinierea continuă a elementelor sale normative, astfel că obținerea unui structuri justificate a masivului normativ poate avea loc, în mod prioritar, prin sistematizarea legislației. Realizarea, prelucrarea și analiza prevederilor legale, gruparea lor, eliminarea lacunelor și contradicțiilor în ordinea existentă, este una din sarcinile unui sistem de drept democratic și transparent, iar sistematizarea legislației reprezintă, astfel, un proces de oportunitate în a găsi și interpreta corect prevederile legale etc. Motivele indicate impun autoritățile publice, în principal cele legislative, să se implice într-un proces continuu și special — sistematizarea legislației, menit să asigure congruența și ordonarea actelor normative în sistemul legislației. Acest proces este însă, după cum s-a văzut în cadrul tezei, mult mai complex și mai amplu decât procesul legislativ și nu se limitează la acesta. Mai mult chiar, la fel ca și în cadrul altor forme de realizare a dreptului, deseori în sistematizarea legislației participă o multitudine de subiecte, inclusiv persoane private sau cetățeni.

Fenomenul sistematizării legislației nu a constituit obiectul unor studii doctrinare complexe în Republica Moldova sau România, fapt ce constituie un motiv în plus pentru interogările noastre științifice susținute în cadrul prezentei cercetări. În mod similar, cadrul normativ aferent sistematizării este unul subdezvoltat, această latură a activității juridice fiind lăsată în afara reglementărilor complexe, iar legea specială ce conține prevederi dedicate sistematizării legislației este ea însăși neunificată și necesită îmbunătățiri, ce vor fi posibile odată cu implementarea recomandărilor practice ce reies din partea concluzivă a prezentei teze.

Capitolul 1, „**Abordări doctrinare și normative cu privire la sistematizarea legislației și formele sale**” conține analiza concepțiilor mai multor doctrinari referitoare la sistematizarea legislației și formele sale, sunt pregătite fundamentele cercetării ce urmează, se scot în evidență construcțiile dezvoltate în doctrina noastră, dar și străină (cu precădere, rusă). Tot acolo am

efectuat și o analiză concisă (pe motiv de absență a conținutului normativ) a reglementărilor legale privind sistematizarea legislației.

În paragraful 1.1. al tezei, „*Considerații teoretice privind sistematizarea legislației și formele sale*” am efectuat o trecere în revistă a principalelor opinii doctrinare referitoare la cele mai esențiale concepte ale sistematizării și altele adiacente cercetării noastre.

În pofida importanței sistematizării pentru eficientizarea procesului de creare și de aplicare a dreptului, *în doctrina națională* acestui fenomen i-au fost dedicate puține studii de specialitate. Cu regret, analiza fenomenului sistematizării legislației a fost ignorată de doctrinarii autohtoni, fiind abordată tangențial doar în cadrul lucrărilor de teorie generală a dreptului. În Republica Moldova nu există studii distincte consacrate sistematizării sau, cel puțin, unor forme ale acesteia. O excepție în acest sens o reprezintă articolul „Aspecte teoretice privind sistematizarea actelor normative” [12] semnat de conducătorul științific al prezentei teze, dr. conf. univ. Ion Postu. De fapt, în virtutea volumului redus, această contribuție are scopul de a puncta anumite linii directoare și de a identifica perspective de cercetare pentru știința autohtonă, aducând împreună concepte răslețite conexe fenomenului sistematizării. De fapt, autorul dr. Ion Postu este unul dintre puținii autori care, grație interesului științific în domeniul elaborării actelor normative, a atins fenomenul sistematizării legislației în cadrul publicațiilor sale.

Totodată, în privința legiferării există mai multe studii autohtone, unul dintre primele fiind lucrarea „Tehnică legislativă” [9], semnată de Boris Negru și Violeta Cojocaru încă în 1997, care ne-a fost utilă pentru analiza și edificarea conceptelor de tehnică legislativă, analiza actului normativ și, desigur, sistematizarea legislației.

Vorbind despre teoreticienii autohtoni consacrați, prof. D. Baltag, prof. Gh. Avornic sau prof. Boris Negru, trebuie să spunem că în manualele acestora dedicate teoriei generale a dreptului, sistematizării legislației (sau dreptului) îi sunt dedicate câte două, maxim trei pagini. Toți cei trei autori numiți menționează lapidar câte o definiție a sistematizării și nominalizează, la fel ca și legiuitorul nostru, existența a două forme principale de sistematizare — încorporarea și codificarea, fără cel puțin a menționa alte forme cercetate în doctrină sau regăsite în practică.

Putem bănuși doar că absența unui interes sporit din partea doctrinarilor autohtoni se datorează, pe de o parte lipsei unei bogate tradiții de sistematizare a legislației naționale (s-o recunoaștem, sistemul nostru de drept, grație volumului mai mic al reglementărilor, este cu mult mai ordonat și mai puțin expus vicisitudinilor normative decât cele ale statelor din vecinătate), iar, pe de altă parte, predominării masive în cadrul sistematizării a formei superioare a acesteia — codificarea, care prezintă în acest fel un mai mare interes din punct de vedere al tehnicii legislative, cu procedee și mijloace specifice legiferării.

În general, *doctrina din România* este mai bogată în acest domeniu. În primul rând, în cadrul cercetărilor doctrinare a beneficiat de o largă recunoaștere „codificarea” ca formă superioară a sistematizării, mai ales privită în cadrul tehnicii legislative. Astfel, un prim pilon îl reprezintă monografia din 1979 intitulată „Tehnica legislativă” [8], elaborată de Ilariu Mrejeru, membru la acea vreme al Consiliului Legislativ (organ consultativ pe lângă Parlament, care are între prerogativele sale și sistematizarea legislației). Pe lângă incontestabilele beneficii aduse de această lucrare, trebuie să menționăm că aceasta a conturat pe multe decenii înainte viziunile doctrinarilor în privința codificării, impunând caracterul legislativ al acțiunii deasupra celui sistematizator. Din păcate, această lucrare nu acordă atenție și altor forme de sistematizare.

Recent, în 2014, a fost susținută o teză de doctorat intitulată „Elaborarea și sistematizarea actelor normative” [1]. Lucrarea, susținută în cadrul Școlii doctorale drept a Academiei „Alexandru Ioan Cuza” din București de către Adrian Băncilă sub conducerea prof.univ.dr. Bădescu Mihai, este dedicată, în mare măsură, procedurilor normative românești și comunitare și, contrar titlului, oferă sistematizării doar câteva pagini.

Manualul „Teoria Generală a Dreptului” [10] semnat de distinsul prof. Nicolae Popa are meritul de a fi printre puținele care a atribuit sistematizarea legislației tehnicii juridice, indicând asupra locului acesteia în sistemul științei și practicii juridice.

Doctrinarul român Dumitru Mazilu [7] are meritul de a fi descris pe larg etapele cronologice inerente codificării, oferind o descriere sistemică a acestora, însă cu o profundă amprentă legislativă.

Merită menționată lucrarea doctrinarului român Mihai Grigore, dedicată tehnicii normative [3], în care cercetează în mod integralist „sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației”, oferind o perspectivă comparată și istorică asupra fenomenului.

În cadrul cercetării materialului în cadrul prezentei teze, de un real folos a fost și lucrarea autorilor români Florin Făiniși și Victor Alexandru Făiniși intitulată „Studiu comparativ privind metodologia de elaborare a actelor normative” [2]. Aceasta conține un capitol întreg dedicat analizei legislației diferitor state europene în privința sistematizării și concentrării legislației în coduri. Autorii trec în reviste specificul codificării în Franța, Germania, Italia, Luxemburg, Spania, Belgia și Bulgaria, precum și la nivel comunitar.

Tematica sistematizării legislației și, în mod special, codificarea, este abordată și în lucrările dedicate legisticii ale prof. I. Vida [18] și V.D. Zlătescu [19], care oferă perspective originale asupra acestora.

Consistența abordărilor și studiilor doctrinare în *știința juridică rusească* are și o motivație obiectivă — consolidarea izvoarelor normative are în Rusia puternici rădăcini istorice, or primele

încercări de sistematizare legislativă au avut loc încă în sec. XI-XII, în culegerea de legi rusești „Adevărul rus” („Русская правда”). Indiscutabil, problematica sistematizării a atins apogeul interesului științific în perioada sovietică, mai ales grație construcției masive a URSS, care prevede o legislație extrem de dispersată.

Printre autorii sovietici care s-au aplecat asupra conceptelor de sistematizare a legislației sau a formelor sale, merită menționați D.A. Kerimov (Д.А. Керимов) cu lucrarea „Кодификация и законодательная техника” [28] („Codificarea și tehnica legislativă”), publicată la Moscova în 1962. În această cărțuie de doar 104 pagini, în patru capitole, autorul dezbatte referitor la importanța codificării pentru întărirea legitimității, formele sistematizării, dezvoltarea conceptelor de codificare și de tehnică legislativă și descrie etapele de bază ale activității de codificare.

O contribuție importantă în cercetarea „sistematizării în drept” o are academicianul sovietic S. S. Alexeev (С.С. Алексеев). Principalele abordări ale sistematicității dreptului au fost abordate de acesta încă în 1973 în cadrul prelegerilor sale, însă au fost materializate pe deplin în lucrarea sa monografică fundamentală „Общая теория права” („Teoria generală a dreptului”), care a fost publicată în 1981.

Unul dintre cei mai prolifici în domeniul sistematizării autori contemporani ruși este și Alexandr Nikolaevici Ceășin, care este și autorul unei teze de doctorat intitulată „Кодификация в сфере российского законодательства: теория, история и перспективы” [34] („Codificarea în domeniul legislației ruse: teorie, istorie și perspective”).

Unul dintre promotorii concepției moderne de recodificare, este profesorul francez Rémy Cabrillac, ce prezintă în cadrul articolului său „The Difficulties of the Recodification (D’un code à l’autre, les difficultés d’une recodification)” [36], citat adesea în literatura rusă, exemple de recodificare a materiei civile în diverse state ale familiei romano-germanice de drept. Un alt autor occidental, ce consideră că recodificarea este mai mult decât un simplu proces de producere a unui cod nou și tratează problema recodificării este Michael McAuley [40]. În același context au fost analizate și utilizate în prezenta cercetare lucrările clasice ale autorilor europeni Luis Diez-Picazo y Ponce de Leon „Codificación, Descodificación y Recodificación” [38] și Ewoud Hondius „Recodification of the Law in the Netherlands” [39].

În cadrul paragrafului 1.2. al tezei, intitulat „**Reglementări normative privind sistematizarea legislației**” am constatat că sistematizarea legislației nu face obiectul unei reglementări speciale în legislația Republicii Moldova ori a statelor vecine, ci este prevăzută, de cele mai multe ori, în cadrul normelor dedicate procesului legislativ deși, așa cum vom vedea în conținutul lucrării, nu întotdeauna activitatea de sistematizare poate fi redusă la activități de legiferare.

O primă sistematizare a actelor normative este dată de Constituția Republicii Moldova, care stabilește interdependența și ordinea emiterii acestora, menționând în art. 72, alin. (1) categoriile de legi stabilind că „Parlamentul adoptă legi constituționale, legi organice și legi ordinare” și dezvoltând în continuare inițiativa legislativă, adoptarea și intrarea în vigoare a legilor.

La 22 decembrie 2017 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat în lectură finală *Legea Nr. 100 cu privire la actele normative* [4], care a venit să înlocuiască două legi existente anterior, și anume Legea privind actele legislative (nr. 780-XV, din 27 decembrie 2001) și Legea privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice locale și centrale (nr. 317-XV, din 18 iulie 2003). În mod cert, înlocuirea acestor două legi cu Legea nominalizată, unifică, simplifică și consolidează prevederile care reglementează procesul legislativ din Moldova, ceea ce în sine reprezintă un pas pozitiv.

Un alt act normativ relevant în contextul sistematizării legislației îl reprezintă *Legea Republicii Moldova Nr. 1325 din 25.09.1997 pentru aprobarea Clasificatorului general al legislației* [5]. Conform dispozițiilor legii nominalizate, clasificatorul general al legislației stabilește schema generală de sistematizare pe materii a actelor juridice, iar actele juridice adoptate, emise sau aprobate de Parlament, Președintele Republicii Moldova, Guvern, Curtea Constituțională, Banca Națională, ministere, departamente, de alte autorități ale administrației publice centrale se vor sistematiza în baza clasificatorului menționat.

După cum am observat, cadrul normativ în privința sistematizării este destul de lapidar, această latură a activității juridice fiind lăsată în afara reglementărilor rigide. Probabil, acest fapt se datorează absenței unei tradiții dezvoltate de sistematizare, or, după cum ne vom convinge în paginile acestei teze, în Republica Moldova este aplicată preponderent doar codificarea, ca formă a sistematizării, însă aceasta posedă puternice trăsături de legiferare și, într-o anumită măsură, încorporarea oficială sub forma registrului electronic de stat al actelor juridice al Republicii Moldova.

În Capitolul 2. „**Natura juridică a sistematizării legislației și formelor sale**” ne-am propus studiul sistematizării legislației ca activitate tehnico-juridică de eficientizare a reglementărilor legale. Pentru aceasta a fost nevoie să conturăm conceptul de „sistematizarea legislației” printre altele conexe (de exemplu, cele de „sistematizare a dreptului” sau de „sistematizare a actelor normative”). La fel am analizat elementele definitorii ale sistematizării legislației, prezentând caracteristicile sale, obiectivul, importanța și obiectele sale, precum și principiile speciale și generale ale sistematizării legislației.

În cadrul paragrafului 2.1. „**Conturarea conceptului „sistematizarea legislației” printre altele conexe**” am reliefat că „atât elaborarea, cât și realizarea dreptului reclamă o operațiune

juridică foarte importantă: sistematizarea actelor normative, care este în relație de interdependență cu alte activități juridice, noțiuni și categorii juridice” [16, p. 186].

Sistemul dreptului este un fenomen juridico-istoric ce reflectă anumite procese sociale ce au loc în societate [30, p. 39], în timp ce sistemul legislației (actelor normative) cuprinde totalitatea actelor normative și *se raportează la cel dintâi în raport de parte-întreg*.

Altfel spus, sistematizarea dreptului este în primul rând o practică juridică doctrinară, iar sistematizarea legislației este cea mai reală întruchipare a acesteia, ambele acționând ca un mecanism de legătură între sistemul de drept și sistemul legislației [24, p. 30].

Implicit, deși unii autori nu fac distincție între „sistematizarea dreptului” și „sistematizarea legislației”, considerăm că *aceste fenomene sunt complet diferite*. Astfel, conceptul de sistematizare a legislației este un concept de tehnică juridică, iar sistematizarea dreptului — un fenomen juridico-politic complex, cu implicații nu doar asupra legislației, ci și practicii juridice, normelor cutumiare și principiilor dreptului.

În formulările de mai sus, „sistemului dreptului” am contrapus în sens larg noțiunea „sistemul legislației”, fără a face distincție între aceasta și expresia „sistemul actelor normative”, procedând astfel pentru evidențierea discrepanțelor dintre „drept” și „legislație/acte normative”, însă, pentru demersul teoretico-științific ce ni l-am propus are relevanță și identificarea nuanțelor semantice ale termenelor „sistematizarea legislației” și „sistematizarea actelor normative”.

Există cercetători care folosesc conceptul larg de „sistematizare juridică” [27, p. 3], privind activitatea de sistematizare drept o formă a *practicii juridice*, însă, deși nu există o unitate terminologică în privința denumirii acesteia, majoritatea absolută a doctinarilor consideră că sistematizarea reprezintă o varietate a tehnicii juridice/legislative și operează cu două concepte similare — „sistematizarea legislației/legislativă” sau „sistematizarea actelor normative”.

Analiza surselor juridice nu a permis identificarea unei legități în preferințele autorilor pentru una sau altă expresie. Ambele construcții lingvistice sunt folosite deopotrivă și de doctinari din România, Republica Moldova sau Federația Rusă, uneori chiar fiind interschimbabile în cadrul aceleași lucrări. Nu am observat nici diferențe de utilizare legate de perioada istorică — atât în doctrina sovietică (socialistă), cât și în cea contemporană sunt folosite pe larg ambele variante.

În schimb, am depistat diferențe terminologice în legislațiile naționale dedicate actelor normative. Astfel, Legea României nr. 24 din 27 martie 2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative [6] conține un capitol intitulat „*Sistematizarea și unificarea legislației*” (art. 11-17), pe când Legea Republicii Moldova nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative conține o secțiune intitulată „*Sistematizarea actelor normative*” (art. 59-61). În

mod similar, Legea Republicii Belarus nr. 130-3 din 17 iulie 2018 privind actele normativ-juridice conține un articol intitulat „*Sistematizarea actelor normativ-juridice*” [25, art. 72].

Din punctul nostru vedere, chiar dacă obiectul operațiunilor de sistematizare îl constituie actele normative, în rezultat are loc (re)ordonarea *sistemului*, adică **a întregii legislații**, nu doar actelor normative luate în parte. Astfel, scopul sistematizării este, după cum vom vedea mai jos, unul larg, ce se răsfrânge asupra întregii legislații. Pentru concludență, vom considera că, deși se aplică asupra actelor normative, **sistematizarea are efect asupra legislației și vom prefera să utilizăm în continuare termenul „sistematizarea legislației”** pentru a descrie fenomenul larg, cu toate că nu considerăm incorect sau neavenită nici formula „sistematizarea actelor normative”. Mai mult ca atât, acolo unde vom întâlni expresia „sistematizare actelor normative” o vom considera sinonimă cu „sistematizarea legislației”, dacă altceva nu este prevăzut.

Ulterior, în cadrul paragrafului 2.2. „*Elemente definitorii ale sistematizării legislației*”, sunt descrise principalele caracteristici ale sistematizării legislației, sunt analizate etapele acestei activități și sunt enumerate obiectivele generale și speciale ale sistematizării, precum și subiectele ce participă.

Așa, scopul sistematizării legislației este de a aduce actele juridice normative, prin simplificarea lor, într-un sistem convenit care este relevant și reflectă cel mai obiectiv sistemul de drept.

Conchidem că activitatea de sistematizare a legislației se efectuează de către autorități competente sau persoane private, asupra actelor normative sau nemijlocit asupra normelor juridice, în scopul aducerii sistemului legislației într-o stare de ordine, coerență, grupare după anumite criterii și/sau elaborarea de colecții, culegeri, coduri [43, p. 62].

Paragraful 2.3., „*Principiile sistematizării legislației*” este dedicat, în mod evident, analizei diferitor opinii referitoare la liniile directoare aplicabile acestui fenomen. Sistematizând principiile analizate în cadrul acestui paragraf, reliefându-le pe cele mai importante din punctul nostru de vedere, putem totaliza că pentru o activitate eficientă de sistematizare legislativă este necesară respectarea principiilor (1) legalității, (2) fundamentării științifice, (3) planificării eficiente, (4) exhaustivității și (5) transparenței.

Considerăm că prin aplicarea acestor principii generale la realizarea diverselor forme de sistematizare este posibilă asigurarea conformității acestei activități cu percepțiile unui stat de drept, precum și atingerea obiectivelor scontate. În mod evident, diverse forme de sistematizare pot avea și alte principii generale, specifice anume lor. Spre exemplu, în această lucrare am tratat separat (în para 4.2) principiile codificării și am propus chiar și completarea listei principiilor

specifice codificării cu un principiu extrem de actual, care însă este specific doar codificării (nu și altor forme de sistematizare).

În Capitolul 3 „**Incorporarea și consolidarea ca forme de sistematizare a actelor normative**”, am făcut o primă analiză a celor mai simple forme de sistematizare.

Astfel, în paragraful 3.1. „*Natura juridică, trăsăturile și particularitățile încorporării, ca formă simplă a sistematizării legislației*” am studiat reperele conceptuale ale încorporării și clasificarea formelor acesteia, am făcut o incursiune teoretică în elementele caracteristice ale încorporării și am analizat trăsăturile definitorii și formele sale principale, aducând împreună opinii doctrinare din diferite sisteme de drept. Este prezentată o analiză comparată a diferențelor dintre încorporare și alte forme de sistematizare a legislației (consolidarea, codificarea) și sunt descrise etape procesului de încorporare.

Într-o abordare simplă, încorporarea reprezintă „gruparea actelor normative după anumite criterii” sau „o ordonare externă a actelor juridice normative existente, fără refacerea normelor de drept”, însă, evident că aceste definiții nu reliefează întregul concept.

Reputatul savant român Nicolae Popa consideră că încorporarea este „o formă inferioară (inițială) de sistematizare” [10, p. 237] și privește o simplă așezare a actelor normative, în raport de criterii exterioare — cronologice, alfabetice, pe ramuri de drept sau instituții juridice etc.

Această definiție este aproape identică cu cea adoptată de legiuitorul național, care prevede în art. 59, alin. (2) al Legii Nr. 100 cu privire la actele normative — „*încorporarea, care reprezintă o sistematizare simplă a actelor normative după unul dintre următoarele criterii: cronologic, alfabetic, al ramurii de drept, al instituției juridice etc.*” [4, art. 59, alin. (2), lit. a)].

În urma analizei și generalizării diferitelor criterii de clasificare prezente în doctrină, putem distinge următoarele tipuri de încorporare.

1. Cea mai răspândită clasificare a încorporării este după autoritatea care efectuează încorporarea: *oficială și neoficială*. De fapt, în doctrina românească și în cea autohtonă aceasta este unica clasificare a încorporării menționată de doctrinari. În doctrina rusă se menționează și o a treia varietate: *oficioasă (semioficială)*.

2. După natura amplasării materialului normativ, se poate distinge încorporarea *cronologică* și încorporarea *sistemică* (tematică). Rezultatul unei astfel de încorporări apar, în mod corespunzător, colecții, culegeri, buletine cronologice sau tematice.

Pentru sistematizarea tematică considerăm oportună folosirea *Clasificatorului general al legislației*, aprobat prin Legea Nr. 1325 din 25.09.1997 [5]. Acesta stabilește schema generală de sistematizare pe materii a actelor juridice. Clasificatorul național conține 986 de coduri ce pot fi atribuite actelor juridice adoptate, emise sau aprobate de Parlament, Președintele Republicii

Moldova, Guvern, Curtea Constituțională, Banca Națională, ministere, departamente, de alte autorități ale administrației publice centrale, astfel că clasificatorul tematic cuprinde coduri pentru tot masivul legislației naționale.

3. După durata implementării, încorporarea poate fi *periodică (continuă)* și *singulară*.

Incorporarea periodică (continuă) se realizează în mod constant, rezultatul unei astfel de ordonări este o publicare săptămânală (lunară, trimestrială) a colecțiilor, inclusiv acte normative publicate pe un anumit subiect sau care provin din anumite entități legislative. Incorporarea singulară se realizează în intervalul de timp planificat, acoperă materialul normativ publicat pentru o anumită perioadă de timp [20, p. 84].

4. După volumul de material normativ acoperit, putem face distincția între încorporarea *completă* și *parțială* [29, p. 15].

Concluzionăm că, în pofida unui potențial mare al încorporării, constatăm cu regret că aceasta nu este pe deplin folosită, deoarece principala caracteristică a încorporării moderne este utilizarea predominantă a formei sale neoficiale. Este necesar să se aplice mai activ în practică tipurile de încorporare axate pe o prelucrare mai profundă a legislației.

Toate tipurile de încorporare analizate au un efect pozitiv asupra proceselor de legiferare și de aplicare a legii și, prin urmare, ar trebui aplicate pe scară largă.

Astăzi, în rezultatul progresului tehnic, iese în prim-plan nu atât funcția informațională a încorporării, ci funcția de ordonare calitativă. Astfel, încorporarea poate servi drept o etapă primară în sistematizarea legislației, ajută la clarificarea conceptelor juridice, identificarea lacunelor, conflictelor și permite dezvoltarea bazei juridice și științifice pentru o sistematizare ulterioară a legislației.

La fel, considerăm oportună reluarea activității de sistematizare a definițiilor juridice conținute în legislația în vigoare sau elaborarea de noi dicționare juridice (inclusiv electronice) folosind încorporarea definitorie (crearea unor colecții de termeni-definiție din masivul normativ în vigoare) [17, p. 105].

Propunem Agenției Resurse Informaționale Juridice implementarea câmpului „codul de clasificare” în cadrul SIA „Registrul de stat al actelor juridice al Republicii Moldova” și asigurarea posibilității de interogare a bazei de date conform acestui criteriu.

În rezultatul analizei efectuate în paragraful 3.1, putem deduce că *încorporarea este o activitate de sistematizare nelegislativă, efectuată de autorități publice sau persoane private, ce are drept scop prelucrarea, fără intervenții (sau cu intervenții minore, tehnice) a unui volum de acte normative și ordonarea acestuia după anumite criterii (cronologice, tematice, alfabetice ș.a.) într-o culegere sau colecție singulară sau periodică* [14, p. 83].

În paragraful 3.2. „*Locul și rolul consolidării legislației în sistematizarea legislației*” ne-am axat pe repere conceptuale ale consolidării legislației și diferența dintre consolidare și alte forme de sistematizare. Am tratat problematica consolidării legislației, ca una dintre formele de sistematizare a legislației. Este făcută o analiză minuțioasă a înțelesurilor termenului de consolidare în diferite doctrine și sisteme de drept și sunt descrise trăsăturile specifice ale acesteia. Se analizează diferența dintre consolidare și alte forme de sistematizare legislativă și se argumentează poziția că consolidarea este o formă independentă de sistematizare. Autoarea propune, în baza celor analizate, o definiție proprie a consolidării, drept o activitate de sistematizare legislativă, efectuată de autoritatea emitentă a actului normativ, prin adoptarea unui nou act normativ consolidat, ce conține dispoziții dintr-o pluralitate de acte normative, de diferite categorii, care nu aduce modificări esențiale reglementării relațiilor sociale afectate. La fel, se propune modificarea Legii nr. 100 din 2017 cu privire la actele normative pentru includerea acestei definiții.

În privința naturii juridice și esenței consolidării opinii cercetătorilor sunt împărțite. În principiu, putem identifica trei viziuni majore:

1) Unii autori sovietici (D.A. Kerimov [28, p. 30]) privesc consolidarea drept **o formă a incorporării**.

2) O categorie mai largă de autori consideră consolidarea „**o formă independentă de sistematizare**, la fel ca incorporarea sau codificarea” [33, p. 77].

3) Consolidarea poate fi privită și ca **o varietate a activității de legiferare**. V.N. Kartașov (B.H. Карташов) afirmă prin urmare, că consolidarea se caracterizează atât prin trăsături ale practicii de sistematizare a legislației, cât și ale legiferării [27, p. 26].

În privința naturii juridice a consolidării legislației, o opinie specială, cu care ne raliem, a fost prezentată de E.V. Karnaukhova (E.B. Карнаухова), conform căreia, consolidarea legislației, care, alături de evidență și încorporare, este legată de sistematizarea externă, combină caracteristicile nu numai a sistematizării legislației, ci și a legiferării [26, p. 18], adică în timpul acestei activități, este pregătit un proiect de act consolidat, care include normele actuale de drept, parcurge etapele de dezbatere, aprobare și adoptare de către organul legislativ

În doctrină s-a exprimat opinia că consolidarea poate fi atât oficială, cât și neoficială — dacă subiectul său sunt autoritățile și oficialii competenți, atunci consolidarea este oficială, iar în cazurile de consolidare a actelor juridice de către orice persoană și organizație neautorizată, aceasta va fi considerată neoficială [27, p. 25-26]. Din păcate, nu putem fi de acord cu o asemenea opinie, or în viziunea noastră, în acest caz are loc o confuzie cu încorporarea neoficială, deoarece unul din

elementele caracteristice pentru consolidare este caracterul oficial al acesteia. Deși, trebuie să o recunoaștem, în unele jurisdicții este acceptat și conceptul codificării neoficiale.

La nivelul UE consolidarea este numită și *codificare informală*. Consolidarea este, din această perspectivă, de fapt, un fel de republicare a unui text legislativ. Există o procedură specială pentru consolidarea neoficială, pur declarativă a legislației și simplificarea instrumentelor juridice. Incorporarea modificărilor ulterioare în corpul unui act de bază nu implică adoptarea unui nou instrument. Este pur și simplu un exercițiu de clarificare efectuat de Comisie. Textul rezultat, care nu are niciun efect juridic formal, poate, după caz, să fie publicat în Jurnalul Oficial (Seria C) fără citate sau considerente [44, p. 69]. În concluziile Consiliului European din Edinburgh din 11-12 decembrie 1992, consolidarea neoficială a fost definită drept „asamblarea editorială, în afara oricărei proceduri legislative, a părților dispersate ale legislației pe o problemă specifică, care nu are efect juridic și care lasă toate aceste părți în vigoare” [37, p. 38].

După cum putem observa, consolidarea în accepțiunea dreptului Uniunii Europene este un fenomen diferit de consolidarea concepută în sistemul nostru de drept și este, din punctul nostru de vedere, mult mai aproape de încorporare, lipsindu-i caracterul de legiferare.

Indiferent de modul în care privim consolidarea, aceasta rămâne indiscutabil o metodă de eficientizare a legislației. Principala caracteristică a acestei tehnici este că *consolidarea nu modifică conținutul reglementării juridice a relațiilor sociale*. Toate prevederile normative ale actelor adoptate anterior sunt combinate într-un nou act fără modificări. În cel mai bun caz, revizuirea lor editorială este efectuată: contradicțiile, repetările, lungimile sunt eliminate; sunt combinate într-un singur articol, identic ca conținut, prescripții de reglementare etc. [22, p. 22-23], deci, practic, are loc o simplă redactare tehnică.

Putem afirma că, deși unii autori consideră că legislația actuală în țările continentale este prea dinamică pentru a permite utilizarea mecanismului de consolidare pentru îmbinarea reglementărilor doar printr-o conexiune mecanică, credem că această formă a sistematizării poate fi aplicată eficient în scopul asanării legislației.

Problematika consolidării actelor normative este relevantă pentru raționalizarea legislației naționale, cel puțin din perspectiva excluderii multiplicității actelor normative în domenii specifice de reglementare, asigurând compactitatea și coerența reglementărilor legale, eliminarea lacunelor, contradicțiilor și neconcordanțelor dintre normele existente.

Deși, trebuie să o recunoaștem, consolidarea nu a fost aplicată până la acest moment, dându-se preferință codificării, credem că această *formă independentă a sistematizării*, merită a fi folosită pentru eficientizarea legislației. Dacă codificarea necesită resurse considerabile și se efectuează în domenii prioritare ale legislației, consolidarea poate fi aplicată și în privința unor segmente mai

mici ale legislației. În plus, actul normativ rezultat în urma consolidării nu necesită o formă complexă, nu necesită proceduri speciale de aprobare și poate fi efectuată într-un termen restrâns.

Spre deosebire de înțelesurile atribuite consolidării în legislația comunitară (identică cu o încorporare neoficială) sau în unele state ale sistemului common-law (încorporare oficială), în realitățile noastre juridice putem defini consolidarea drept *o activitate de sistematizare legislativă, efectuată de autoritatea emitentă a actului normativ, prin adoptarea unui nou act normativ consolidat, ce conține dispoziții dintr-o pluralitate de acte normative, de diferite categorii, care nu aduce modificări esențiale reglementării relațiilor sociale afectate* [15, p. 413]. O definiție similară propunem de inclus și în conținutul art. 59 alin. (2) al Legii nr. 100 din 2017 cu privire la actele normative. Astăzi, din păcate, dispozițiile art. 61 al Legii 100/2017 rămân fără o aplicabilitate practică, iar completarea legii, sperăm, va contribui la schimbarea stării de lucruri.

Suntem convinși că aplicarea acestei forme de sistematizare poate avea efect benefic asupra matricei normative a statului și va spori, la fel ca și alte forme de sistematizare, accesibilitatea legislației prin raționalizarea și ordonarea acesteia.

Capitolul 4, dedicat codificării, este intitulat sugestiv „**Codificarea — forma superioară a sistematizării legislației**”, denumire ce reia, într-o formă redactată, o formulă încetățenită de reputatul savant român Ilariu Mrejeru. În cadrul acestui capitol, cu cele mai multe implicații practice, am studiat natura juridică, trăsăturile și particularitățile codificării, analizând definiții conceptuale ale codificării, trăsăturile, scopurile și sarcinile codificării, principiile codificării și, evident, diferența dintre codificare și alte forme de sistematizare.

În paragraful 4.1. „**Definiții conceptuale ale codificării**”, am demonstrat că codificarea reprezintă una din direcțiile principale de îmbunătățire a legislației. La fel ca alte forme de sistematizare, codificarea simplifică legislația în vigoare, o eliberează de normele juridice caduce și inoperante.

Deși există un număr de doctrinari care propun să privim codificarea nu doar ca un fel de sistematizare a actelor juridice normative, ci ca un tip special de activitate legislativă, majoritatea covârșitoare a doctinarilor conchid că codificarea reprezintă *forma superioară de sistematizare a legislației* (deși, s-o recunoaștem, există și voci singulare care afirmă că „codificarea nu se încadrează în cadrul sistematizării, ci este o formă independentă și principală de îmbunătățire a legislației” [21, p. 331-332]). Aici însă unanimitatea părerilor se oprește, codificarea legislației fiind interpretată ambiguu în știința și practica juridică, existând debateri în privința tuturor aspectelor codificării — definiție, elemente, trăsături, principii etc.

Știința juridică a determinat în mod ambiguu natura codificării ca o formă specială de sistematizare a legislației. În paginile literaturii juridice au existat adesea discuții despre care este obiectul codificării, care este natura juridică, forma și caracteristicile actelor de codificare.

În afară de conceptele transversale menționate, în principiu, abordările doctrinare asupra codificării pot fi reduse la două direcții majore: una care scoate în prim plan apartenența codificării la activitatea legislativă, privind-o prin prisma activității creatoare de drept, și a doua – care privește codificarea în principal doar ca o formă superioară de sistematizare a legislației.

Putem afirma că importanța codificării constă în realizarea obiectivelor sistematizării legislației la un nivel calitativ nou. Codificarea întărește coerența reglementărilor, unitatea juridică și interdependența lor și permite concomitent actualizarea legislației anterioare și completarea acesteia cu dispoziții noi.

Codificarea se utilizează pentru o reglementare legislativă holistică și comprehensivă a unui domeniu major al relațiilor sociale (a unei ramuri a dreptului, în opinia unor autori, cu care nu suntem de acord). Codificarea reprezintă, indiscutabil, o activitate de tehnică legislativă, fiind de fapt nu doar o formă superioară de sistematizare legislativă, ci și o formă superioară de creație legislativă, grație rezultatelor acesteia — codurile, care reprezintă, cu excepția constituției, vârful creației legislative. În niciun caz codificarea nu trebuie privită din perspectiva îngustă a sistematizării, ci ca un element important al edificării unui sistem de drept complex.

În paragraful 4.2., intitulat sugestiv, „*Trăsăturile, scopurile, sarcinile și principiile codificării*” am analizat anume acestea, cu accentul anume pe principiile codificării, care reprezintă un element major de noutate.

După cum am văzut, majoritatea cercetătorilor tratează codificarea ca o varietate a activității juridice îndreptate spre ordonarea normelor de drept și/sau a actelor normative, însă, indiferent de poziția adoptată, o trăsătură distinctă majoră a codificării reprezintă procesul activ de legiferare. În afară de această trăsătură majoră (legiferarea), în literatura juridică au fost abordate și alte trăsături ale codificării.

Scopurile codificărilor sunt diverse și depind de o serie de factori istorici, naționali și legali, de exemplu, sunt obiective pe care codificarea le urmărește în orice perioadă de timp și obiective care apar numai în anumite circumstanțe. Totuși, am constatat că scopul principal al codificării, relevant din punct de vedere juridic, îl reprezintă revizuirea legislației prin consolidarea juridică a celor mai importante relații sociale specifice unei instituții juridice sau unui masiv mai mare, prin realizarea sarcinilor specifice de sistematizare, integrare (inclusiv, armonizare) și stabilizare a legislației.

În urma analizei opiniilor doctrinarilor, putem deduce că principiile codificării se raportează la principiile legiferării în raport de parte-întreg, specific-general, și propunem sistematizarea următoarele principii specifice tehnicii codificării, divizându-le în două categorii largi:

Analizând principiile de mai sus, ținând cont de aspirațiile de integrare europeană a societății noastre, considerăm oportună completarea listei principiilor specifice codificării cu ***principiul armonizării cu legislația Uniunii Europene***. Unele dintre codurile adoptate recent respectă, în mod direct, acest principiu. Astfel, Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova, adoptat în 2018, conține în preambul mențiunea despre „adeziunea Republicii Moldova la standardele Uniunii Europene privind libertatea de exprimare și accesul la serviciile media audiovizuale” și indică directiva transpusă prin acest act legislativ. La fel, Codul aerian al Republicii Moldova, adoptat în 2017 menționează că „prezentul cod transpune Regulamentul (CE) nr. 216/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 februarie 2008”.

Concluzionând, afirmăm că procesul codificării trebuie să respecte atât principii de tehnică legislativă, dar și principii specifice codificării, doar respectarea strictă a tuturor principiilor juridice (de drept pozitiv, doctrinare, practice) asigură o înaltă calitate și eficiență a codificării juridice în orice sistem juridic al societății și duce, implicit, la creșterea calității actelor normative (codificate) care, pe cale de consecință, contribuie la edificarea statului de drept.

Analizând principiile de mai sus, ținând cont de aspirațiile de integrare europeană a societății noastre, considerăm oportună completarea listei principiilor specifice codificării cu ***principiul armonizării cu legislația Uniunii Europene***. Deși actele codificate nu reprezintă întotdeauna acte normative elaborate în scopul armonizării legislației naționale cu legislația Uniunii Europene, având în vedere importanța acestora în sistemul legislației naționale, în primul rând grație domeniului larg de reglementare, propunem respectarea obligatorie a principiului armonizării cu legislația UE la elaborarea și adoptarea acestora, inclusiv prin expertizarea obligatorie de compatibilitate a proiectului actului normativ cu legislația UE, prevăzută de art. 36 al Legii Nr. 100 cu privire la actele normative. Considerăm că astfel vom asigura inclusiv și respectarea principiului predictibilității actelor normative, prin evitarea unor eventuale ajustări ulterioare în scopul armonizării.

Paragraful 4.3. al tezei, ***„Formele codificării. Coraportul dintre „codificare”, „decodificare” și „recodificare”***” a fost dedicat analizei tipurilor și formelor codificării legislative și coraportului dintre „codificare”, „decodificare” și „recodificare”. În cadrul acestui paragraf am propus conceptualizarea termenului de recodificare și am dezbătut fenomenul decodificării, fiind analizate atât din perspectiva tehnicii legislative, cât și a sistematizării legislației. Fiind privite ca modalități a codificării sau ca acțiuni inverse, aceste două fenomene sunt abordate din perspectiva

activității legislative. Abordările din acest paragraf sunt primele de acest fel, or fiind concepte noi pentru doctrina est-europeană, decodificarea și recodificarea nu au beneficiat deocamdată de o cercetare aprofundată, astfel că în paragraf am sistematizat considerentele savanților ruși și a celor europeni, care au stat la baza promovării acestor termeni noi pentru știința juridică autohtonă. Exemplele practice de recodificare și decodificare includ acte normative ale Republicii Moldova. La finalul paragrafului concluzionăm că în ciuda diferenței în sarcinile cu care se confruntă codificarea, decodificarea și recodificarea, aceste fenomene juridice se caracterizează printr-un anumit grad de interconectare și oferim la final o definiție proprie a recodificării, ajustată la cadrul normativ național.

Uneori, mult mai rar decât în cazul codificării, tehnica legislativă presupune efectuarea *recodificării*. În termeni simpli, în cazul recodificării are loc „crearea unui cod nou pe baza unui cod deja existent” [35, p. 346]. Activitatea legiuitorului, în care actul normativ codificat actual, dar învechit, este înlocuit cu unul nou presupune că domeniul de aplicare al reglementărilor juridice rămâne neschimbat, or noul act codificat nu include alte legi în afară de actul codificat abrogat.

La sfârșitul secolului al XX-lea, a devenit clar că procesul de recodificare a avut un avânt substanțial în Europa și America Latină, indicând că va influența dezvoltarea dreptului în viitorul previzibil [41, p. 20], însă se referea în principal la ramurile dreptului privat.

Profesorul francez Rémy Cabrillac, unul dintre promotorii concepției moderne de recodificare, este de părere că „recodificările sunt, fără îndoială, unul dintre cele mai importante fenomene legislative semnificative din ultimele decenii” [36, p. 2], arătând exemple de recodificare a materiei civile în diverse state ale familiei romano-germanice de drept.

Recodificarea urmărește aceleași obiective de raționalitate și coerență ca și codificarea inițială; cu toate acestea, este mai mult decât simplul proces de producere a unui nou cod pentru a înlocui unul vechi, ci reprezintă, așa cum conchide Michael McAuley, „implementarea unei noi ordini legale” [40, p. 275]. Astfel, o recodificare este justificată cu atât mai mult cu cât îmbunătățește substanța dispozițiilor existente sau dacă îmbunătățește forma legii existente, coerența arhitecturii sale generale și organizarea dispozițiilor sale [36, p. 10]. Recodificarea începe atunci când un cod devine „ca o rochie strânsă care se rupe la cusături” [32, p. 147] și își propune să elimine punctele slabe ale codificării printr-o codificare suplimentară, pentru a oferi stabilitatea și încrederea pe care viața socială le așteaptă lege.

Recodificarea depinde direct de codificare și este un fel de îmbunătățire a unui act codificat. Combinația dintre codificare și recodificare a legislației poate fi considerată un instrument cuprinzător pentru eliminarea lacunelor din reglementarea juridică a unui anumit domeniu al

relațiilor sociale [23, p. 12], or permite folosirea unor elemente vechi pentru construirea unor ansambluri noi.

În Republica Moldova procesul de recodificare a legislației adoptate în perioada sovietică a finalizat odată cu adoptarea în 2008 a Codului contravențional, care înlocuia ultimul cod sovietic ce acționa pe teritoriul Republicii Moldova — Codul cu privire la contravențiile administrative, în vigoare din 1985. Deși, acest exemplu poate fi considerat nu tocmai potrivit, or, conform opiniilor unor doctrinari ai dreptului contravențional, adoptarea Codului contravențional încununează activitatea de creare a unei noi ramuri a dreptului — dreptul contravențional, necunoscută în legislația sovietică, diferită de abaterile administrative. Exemple clasice de recodificare reprezintă adoptarea în 2002-2003 a noilor coduri penale și civile și a celor procesuale adiacente, care au înlocuit codurile sovietice de la începutul anilor 1960.

Jan Rudnicki consideră că există o mulțime de factori care susțin *decodificarea* [42, p. 208], menționând între altele europenizarea. Și alți autori văd în procesul de europenizare și proliferare a dreptului internațional o cauză a decodificării (dreptului civil, în general).

Ne raliem opiniei autorilor A. A. Soloviev și Yu. M. Filippov, care consideră că decodificarea ar trebui înțeleasă drept modificări ale setului de reglementări juridice normative într-un anumit domeniu de relații sociale, legate de recunoașterea faptului că codul (sau un set de coduri) din acest domeniu și-a pierdut forța juridică sau recunoașterea „eroziunii” sale, cu o revenire la polisistemism în reglementarea legală în acest domeniu [31, p. 92]. Michael McAuley opinează că, spre deosebire de revizuire, decodificarea nu este un fenomen complex și are loc nu numai atunci când dreptul pozitiv exprimat în cod devine incoerent și fragmentat și când un cod are nevoie serioasă de revizuire, dar și atunci când sistemul juridic a abandonat voluntar sau a pierdut involuntar cunoștințele ideilor și conceptelor juridice care formau prevederile codului [40, p. 274]. Din acest punct de vedere, această operațiune corespunde întru totul cu dinamicitatea dreptului, care se află în continuă schimbare și poate necesite renunțarea la unele codificări.

Exemplu de *decodificare ca acțiune unică* poate servi Codul cu privire la locuințe al R.S.S. Moldovenești, adoptat în 1983 și care a rămas în vigoare pentru Republica Moldova până în 2015, când a fost abrogat prin adoptarea Legii Nr. 75 cu privire la locuințe, ce prevedea expres în dispoziții finale și tranzitorii abrogarea acestui cod. Astfel, relațiile sociale reglementate de un cod au fost, prin decodificare, atribuite unei legi organice.

Analizând în acest paragraf tipurile și formele codificării, putem concluziona că codificarea reprezintă un fenomen polimorf, iar în practica legislativă curentă, de cele mai deseori sunt îmbinate diferite varietăți de codificare. Apare rezonabil faptul că pentru a impulsiona dezvoltarea codificării în legislația națională și pentru a putea aplica cu dexteritate, urmează să realizăm o mai

bună înțelegere a diferitor tipuri și forme de codificare, inclusiv a unora metode insuficient studiate în doctrina națională, cum ar fi codificarea continuă sau recodificarea.

Având în vedere noutatea și importanța conceptului de recodificare, formulăm următoarea definiție a termenului de recodificare, ajustată la cadrul normativ național:

„Recodificare — înlocuirea completă a unui cod cu un nou cod, ce are ca obiect de reglementare același (sau mai larg) domeniu al relațiilor sociale, sau orice modificare fundamentală și substanțială a conținutului codului, ce necesită o republicare a acestuia” [11, p. 119].

Ultimul paragraf, 4.4, intitulat *„Actele codificate — rezultatul material al codificării”* este dedicat rezultatului material al codificării — actelor codificate sau, mai simplu, codurilor. Pentru a reliefa esența acestora au fost necesare clarificări terminologice și precizări ale naturii actului codificat, studiul trăsăturilor codului și analizarea tipurilor și clasificarea actelor codificate.

Am efectuat o clasificare a principalelor trăsături ale actului codificat, care îl diferențiază de actele juridice normative necodificate. Una din trăsăturile esențiale dezbătute în cadrul articolului se referă la poziția dominantă a codului în legătură cu alte acte normative necodificate, de același nivel, astfel că autoarea vine cu o propunere de lege ferenda pentru a consfinți această poziție. Sistematizând diversele opinii doctrinare, autoarea propune în final o enumerare doctrinară proprie a trăsăturilor care reprezintă, în opinia sa, cele mai relevante caracteristici ale actului codificat.

La fel, sunt analizate diferite modele de acte codificate. În cadrul efectuării acestei clasificări au ieșit la iveală mai multe trăsături ale actelor codificate și s-au prezentat într-o lumină propice pentru studiu. Am oferit o exemplificare practică a conceptelor doctrinare, bazată pe observațiile empirice, cu exemplificarea relevantă pentru sistemul nostru de drept. În pofida multitudinii de propuneri științifice, clasificările prezentate în paragraf nu sunt nici pe departe exhaustive, însă reprezintă un exercițiu teoretico-doctrinar, îndreptat spre sistematizarea cunoștințelor referitoare la natura și trăsăturile actelor codificate. În final, concluzionăm că codurile reprezintă unica forma de acte codificate recunoscută de legislația națională, deși în sisteme de drept străine sunt cunoscute și alte forme. Fără a afecta natura juridică a codurilor și altor acte clasificate, acestea pot fi clasificate din punct de vedere doctrinar după diverse criterii, fapt care simplifică înțelegerea esenței acestora și contribuie la aplicarea practică adecvată.

În concluzia acestui paragraf am afirmat că codurile reprezintă unica forma de acte codificate recunoscută de legislația națională, deși în sisteme de drept străine sunt cunoscute și alte forme. Fără a afecta natura juridică a codurilor și altor acte clasificate, acestea pot fi clasificate din punct de vedere doctrinar după diverse criterii, fapt care simplifică înțelegerea esenței acestora și contribuie la aplicarea practică adecvată [13, p. 90].

Codurile reprezintă rezultatul primar al activității de codificare legislativă și îmbracă forma actului juridic normativ, însă se deosebesc de actele juridice necodificate prin poziția dominantă în structura legislației de același nivel; durabilitatea externă în timp; integritate juridică ridicată și coerență internă sporită; diviziunea structurală în compartimente, dintre care se remarcă partea generală; prezența unei denumiri specifice a actului normativ („cod”) [13, p. 90].

În pofida denumirii, codurile de etică profesională și alte acte ce includ obligații interne ale reprezentanților diverselor profesii nu pot fi considerate în niciun caz coduri, chiar și atunci când sunt adoptate de parlament, or, acestea codifică doar normele morale specifice unei anumite activități publice sau economice și nu reglementează un domeniu larg de relații sociale importante ale vieții sociale.

Sistematizând diversele opinii doctrinare referitoare la definiția și trăsăturile actului codificat (codului) analizate în acest paragraf, propunem următoarea definiție a codului:

Codul este un act juridic normativ complex, care cuprinde, într-un sistem unitar, alcătuit din părți componente (cărți, titluri, capitole etc.), cele mai importante norme juridice dintr-un anumit domeniu al relațiilor sociale, adoptat de Parlament în forma legii, ce beneficiază de prioritate față de alte acte normative de aceeași categorie.

Această definiție comprehensivă, poate fi supusă îmbunătățirilor însă, noutatea științifică primară a definiției ce poate fi transpusă în legislație constă în recunoașterea drept obiect de reglementare a codului a „unui anumit domeniu al relațiilor sociale”, în contradicție cu norma juridică actuală, care prevede că codul cuprinde „...cele mai importante norme juridice dintr-o anumită ramură a dreptului” [4, art. 60, alin. (1)].

Astfel venim cu propunere de *lege ferenda* de a modifica conținutul art. 60 alin (1) al Legii cu privire la actele normative, după cum urmează:

„(1) Codul este un act normativ adoptat de către Parlament care cuprinde, într-un sistem unitar, cele mai importante norme juridice dintr-un anumit domeniu al relațiilor sociale.”

O altă inconsistență legislativă conexasă, depistată în cadrul studiului se referă la norma conținută în art. 60 alin. (2) al Legii nr. 100 din 2017 ce prevede că „structura codului reflectă sistemul ramurii de drept respective” [4, art. 60, alin. (2)]. Această normă este una declarativă, care nu rezistă analizei empirice, or, în pofida încercărilor de uniformizare a structurii codurilor, acestea sunt mult prea diverse și, după cum am demonstrat în primul subparagraf, există coduri care reglementează subramuri și instituții juridice, nu doar ramuri ale dreptului. În acest context, venim cu propunere de *lege ferenda* de a exclude art. 60 alin (2).

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea științifică efectuată în cadrul prezentei teze, în corespundere cu obiectele trasate și de la demonstrația problemei științifice propuse, ne permite să formulăm următoarele **concluzii**.

1. Cadrul normativ aferent sistematizării legislației este unul lapidar, această latură a activității juridice fiind lăsată în afara reglementărilor complexe. Articolele din Legea actelor normative dedicate sistematizării sunt aduse împreună din două acte abrogate și nu au fost ajustate și unificate. La fel, putem observa lipsa totală a unor studii comprehensive dedicate sistematizării legislației. Faptul că fenomenul sistematizării legislației nu a constituit obiectul unor studii doctrinare complexe în Republica Moldova sau România îl punem pe seama subdezvoltării acestei forme de tehnică juridică în spațialitatea noastră. Lucrările doctinarilor români și autohtoni se referă la două forme principale de sistematizare: încorporarea și codificarea, ignorând în mod nejustificat consolidarea. Astfel este evidentă necesitatea lărgirii orizontului de cercetare a fenomenului sistematizării legislației dar și dezvoltarea și armonizarea cadrului legal pertinent.

2. Putem menționa că activitățile de sistematizare a legislației ocupă un loc important în politica juridică a unui stat modern. Cercetarea abordărilor conceptuale ale activității de sistematizare a legislației, a elementelor și principiilor sale, ne permite formularea unei definiții largi a sistematizării legislației, ce reliefează locul acesteia între activitățile de tehnică juridică.

3. În baza investigațiilor efectuate, putem deduce că încorporarea este o activitate de sistematizare nelegislativă, efectuată de autorități publice sau persoane private, ce are drept scop prelucrarea, fără intervenții (sau cu intervenții minore, tehnic) unui volum de acte normative și ordonarea acestuia după anumite criterii (cronologice, tematice, alfabetice ș.a.) într-o culegere sau colecție singulară sau periodică.

4. În cuprinsul lucrării am dezbătut că consolidarea reprezintă o formă independentă a sistematizării legislației, grație trăsăturilor specifice care o diferențiază de celelalte forme de sistematizare legislativă, dar și datorită locului dedicat de legiuitor. Suntem convinși că aplicarea consolidării poate avea efect benefic asupra matricei normative a statului și va spori, la fel ca și alte forme de sistematizare, accesibilitatea legislației prin raționalizarea și ordonarea acesteia.

5. Putem afirma că importanța codificării constă în realizarea obiectivelor sistematizării legislației la un nivel calitativ nou. Codificarea întărește coerența reglementărilor, unitatea juridică și interdependența lor și permite concomitent actualizarea legislației anterioare și completarea acesteia cu dispoziții noi. Codificarea se utilizează pentru o reglementare legislativă holistică și comprehensivă a unui domeniu major al relațiilor sociale. Codificarea reprezintă, indiscutabil, o activitate de tehnică legislativă, fiind de fapt nu doar o formă superioară de sistematizare

legislativă, ci și o formă superioară de creație legislativă, grație rezultatelor acesteia — codurile, care reprezintă, cu excepția constituției, vârful creației legislative. În niciun caz codificarea nu trebuie privită din perspectiva îngustă a sistematizării, ci ca un element important al edificării unui sistem de drept complex. Dintre toate formele sistematizării, codificarea ocupă un loc de frunte, grație influenței practice exercitate prin procesele complexe inerente și prin formalizarea rezultatelor sale în forma codurilor.

6. Procesul codificării trebuie să respecte atât principiile de tehnică legislativă, dar și principiile specifice codificării, doar respectarea strictă a tuturor principiilor juridice (de drept pozitiv, doctrinare, practice) asigură o înaltă calitate și eficiență a codificării juridice în orice sistem juridic al societății și duce, implicit, la creșterea calității actelor normative (codificate) care, pe cale de consecință, contribuie la edificarea statului de drept și sporirea eficienței dreptului.

7. În Republica Moldova procesul de recodificare a legislației adoptate în perioada sovietică a finalizat odată cu adoptarea în 2008 a Codului contravențional, care înlocuia ultimul cod sovietic ce acționa pe teritoriul Republicii Moldova — Codul cu privire la contravențiile administrative, în vigoare din 1985.

8. Într-adevăr, decodificarea nu poate reprezenta prin însăși natura sa o formă a codificării, fiind, mai degrabă un proces invers, însă reprezintă o formă a legiferării legată intrinsec de codificare, motiv pentru care ne-am propus analiza acestui fenomen în coraport cu codificarea. Exemplu de *decodificare ca acțiune* unică poate servi Codul cu privire la locuințe al RSS Moldovenești, adoptat în 1983 și care a rămas în vigoare pentru Republica Moldova până în 2015, când a fost abrogat prin adoptarea Legii Nr. 75 cu privire la locuințe, ce prevedea expres în dispoziții finale și tranzitorii abrogarea acestui cod. Astfel, relațiile sociale reglementate de un cod au fost, prin decodificare, atribuite unei legi organice. Erodarea materialului normativ din cod (*decodificarea ca proces*) poate avea loc prin adoptarea, alături de actul codificat în vigoare a numeroase alte acte juridice normative, care acționează alături sau chiar în paralel cu actul codificat specificat. Exemplul cel mai elocvent în constituie legislația civilă unde, alături de Codul civil, acționează o sumedenie de legi speciale care, deseori, creau confuzie la interpretare și aplicare.

9. Codificarea reprezintă un fenomen polimorf, iar în practica legislativă curentă, de cele mai deseori sunt îmbinate diferite varietăți de codificare. Apare rezonabil faptul că pentru a impulsiona dezvoltarea codificării în legislația națională și pentru a putea aplica cu dexteritate, urmează să realizăm o mai bună înțelegere a diferitor tipuri și forme de codificare, inclusiv a unora metode insuficient studiate în doctrina națională, cum ar fi codificarea continuă sau recodificarea.

10. Am constatat că codurile reprezintă unica formă de acte codificate recunoscută de legislația națională, deși în sisteme de drept străine sunt cunoscute și alte forme. Fără a afecta

natura juridică a codurilor și altor acte clasificate, acestea pot fi clasificate din punct de vedere doctrinar după diverse criterii, fapt care simplifică înțelegerea esenței acestora și contribuie la aplicarea practică adecvată.

11. Codurile reprezintă rezultatul primar al activității de codificare legislativă și îmbracă forma actului juridic normativ, însă se deosebesc de actele juridice necodificate prin poziția dominantă în structura legislației de același nivel; durabilitatea externă în timp; integritate juridică ridicată și coerență internă sporită; diviziunea structurală în compartimente, dintre care se remarcă partea generală; prezența unei denumiri specifice a actului normativ („cod”). În pofida denumirii, codurile de etică profesională și alte acte ce includ obligații interne ale reprezentanților diverselor profesii nu pot fi considerate în niciun caz coduri, chiar și atunci când sunt adoptate de parlament, or, acestea codifică doar normele morale specifice unei anumite activități publice sau economice și nu reglementează un domeniu larg de relații sociale importante ale vieții sociale.

În baza studiului efectuat și a concluziilor formulate, îndrăznim să facem și unele **RECOMANDĂRI**, de natură aplicativă.

1. În contextul rezultatelor obținute, din perspectiva Teoriei generale a dreptului, **propunem unele definiții** cu caracter teoretic, ce le considerăm oportune pentru extinderea câmpului gnoseologic aferent domeniului cercetat.

- **sistematizarea legislației** — „o activitate de tehnică juridică, realizată în mod continuu de autorități competente sau persoane private, aplicată actelor normative sau nemijlocit asupra normelor juridice, îndreptată spre eficientizarea sistemului juridic existent și simplificarea materialului normativ, prin ordonarea masivului normativ după anumite criterii, având drept rezultat aducerea sistemului legislației într-o stare de ordine, coerență, grupare după anumite criterii și/sau elaborarea de colecții, culegeri, coduri”. Considerăm că această definiție elucidează elementele sistematizării legislației, reliefează locul acesteia în cadrul tehnicii juridice (excluzând confuzia cu tehnica legislativă), descrie scopul și obiectivele activității cercetate.
- **încorporare** — „o activitate de sistematizare nelegislativă, efectuată de autorități publice sau persoane private, ce are drept scop prelucrarea, fără intervenții (sau cu intervenții minore, tehnic) unui volum de acte normative și ordonarea acestuia după anumite criterii (cronologice, tematice, alfabetice ș.a.) într-o culegere sau colecție singulară sau periodică”. Definiția propusă relevă trăsăturile specifice ale acestei forme de sistematizare și contribuie la aplicarea corectă a acesteia în practică.
- **consolidare** — „o activitate de sistematizare legislativă, efectuată de autoritatea emitentă a actului normativ, prin adoptarea unui nou act normativ consolidat, ce conține dispoziții dintr-o pluralitate de acte normative, de diferite categorii, care nu aduce modificări esențiale

reglementării relațiilor publice afectate”. Această definiție oferă o perspectivă națională asupra termenului, care se deosebește astfel de înțelesurile atribuite consolidării în legislația comunitară (identică cu o încorporare neoficială) sau în unele state ale sistemului common-law (încorporare oficială), contribuind astfel, la eficientizarea utilizării corecte a termenilor juridici și, implicit, la potențarea utilizării practice în activitatea de sistematizare legislativă.

- **recodificare** — „înlocuirea completă a unui cod cu un nou cod, ce are ca obiect de reglementare același (sau mai larg) domeniu al relațiilor sociale, sau orice modificare fundamentală și substanțială a conținutului codului, ce necesită o republicare a acestuia”. Este un concept nou pentru doctrina autohtonă, ale cărui caracteristici au fost descrise în cadrul paragrafului 4.3 din teza de doctor.
- **cod** — „un act juridic normativ complex, care cuprinde, într-un sistem unitar, alcătuit din părți componente (cărți, titluri, capitole etc.), cele mai importante norme juridice dintr-un anumit domeniu al relațiilor publice, adoptat de Parlament în forma legii, ce beneficiază de prioritate față de alte acte normative de aceeași categorie”. Această definiție comprehensivă, poate fi supusă îmbunătățirilor însă, noutatea științifică primară a definiției ce poate fi transpusă în legislație constă în recunoașterea drept obiect de reglementare a codului a „unui anumit domeniu al relațiilor publice”, în contradicție cu norma juridică actuală, care prevede că codul cuprinde „...cele mai importante norme juridice dintr-o anumită ramură a dreptului”.

Definițiile propuse contribuie la fundamentarea formelor specifice a sistematizării legislației, ca factor ce condiționează eficacitatea dreptului, prin evidențierea elementelor conceptuale adiacente și expunerea unor definiții și viziuni originale

2. Analizând principiile codificării, ținând cont de aspirațiile de integrare europeană a societății noastre, **propunem completarea listei principiilor specifice codificării cu *principiul armonizării cu legislația Uniunii Europene***. Deși actele codificate nu reprezintă întotdeauna acte normative elaborate în scopul armonizării legislației naționale cu legislația Uniunii Europene, având în vedere importanța acestora în sistemul legislației naționale, în primul rând grație domeniului larg de reglementare, propunem respectarea obligatorie a principiului armonizării cu legislația UE la elaborarea și adoptarea acestora, inclusiv prin expertizarea obligatorie de compatibilitate a proiectului actului normativ cu legislația UE, prevăzută de art. 36 al Legii Nr. 100 cu privire la actele normative. Considerăm că astfel vom asigura inclusiv și respectarea principiului predictibilității actelor normative, prin evitarea unor eventuale ajustări ulterioare în scopul armonizării.

3. În plan normativ, venim cu următoarele **propuneri de lege ferenda**:

- **completarea art. 59 alin. (2) cu o nouă literă, „c)”**, cu următorul conținut: „consolidarea, care reprezintă o sistematizare a actelor normative *efectuată de autoritatea emitentă a*

actului normativ, prin adoptarea unui nou act normativ consolidat, ce conține dispoziții dintr-o pluralitate de acte normative, de diferite categorii, care nu aduce modificări esențiale reglementării relațiilor publice afectate". Astfel, chiar dacă, spre deosebire de încorporare și codificare, Legea nr. 100/2017 nu conține o normă-definiție referitoare la consolidare ca modalitate de sistematizare a legislației, legiuitorul a inclus articolul 61 („Actul normativ consolidat”) în cadrul secțiunii a doua a capitolului V, intitulată sugestiv „Sistematizarea actelor normative”. Având în vedere că această secțiune conține prevederi legale referitoare la încorporare, codificare (și cod), precum și la rezultatul material al codificării — actul normativ consolidat, putem întrezări voința legiuitorului de a privi consolidarea drept o formă a sistematizării legislației. Astăzi, din păcate, dispozițiile art. 61 al Legii 100/2017 rămân fără o aplicabilitate practică, iar completarea legii, sperăm, va contribui la schimbarea stării de lucruri. Credem că absența unei definiții legale a consolidării în art. 59 al Legii 100/2017 reprezintă o omisiune nejustificată, ce merită a fi revăzută.

- **modificarea** conținutului art. 60 alin (1) al Legii cu privire la actele normative, după cum urmează: „(1) *Codul este un act normativ adoptat de către Parlament care cuprinde, într-un sistem unitar, cele mai importante norme juridice dintr-un anumit domeniu al relațiilor publice.*”.
- **excluderea** art. 60 alin. (2) al Legii cu privire la actele normative, ce prevede că „*structura codului reflectă sistemul ramurii de drept respective*”, or această inconsistență legislativă reprezintă o normă declarativă, care nu rezistă analizei empirice, or, în pofida încercărilor de uniformizare a structurii codurilor, acestea sunt mult prea diverse și, după cum am demonstrat, există coduri care reglementează subramuri și instituții juridice, nu doar ramuri ale dreptului.
- **completarea** art. 6 al Legii cu privire la actele normative prin includerea după rândul „a) *Constituția Republicii Moldova*” a unei rând nou, „a1) *codurile*”, pentru a stabili valoarea ierarhică superioară a codurilor față de alte acte legislative.

4. În plan administrativ, considerăm oportună și **propunem** reluarea activității de sistematizare a definițiilor juridice conținute în legislația în vigoare sau elaborarea de noi dicționare juridice (inclusiv electronice) folosind încorporarea definitorie (crearea unor colecții de termeni-definiție din masivul normativ în vigoare). La fel, **propunem** Agenției Resurse Informaționale Juridice implementarea câmpului „codul de clasificare” în cadrul SIA „Registrul de stat al actelor juridice al Republicii Moldova” și asigurarea posibilității de interogare a bazei de date conform acestui criteriu.

BIBLIOGRAFIE

A. Surse bibliografice în limba română

1. BĂNCILĂ, Adrian. *Elaborarea și sistematizarea actelor normative*. Autoreferat teză de doctor. București, 2014, 55 p.
2. FĂINIȘI, Florin, FĂINIȘI, Victor Alexandru. *Studiu comparativ privind metodologia de elaborare a actelor normative*. București: Pro Universitaria, 2018. 219 p.
3. GRIGORE, Mihai. *Tehnica normativă*. București, C.H. Beck, 2009. 472 p.
4. Legea Republicii Moldova nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative. In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 12.01.2018, nr. 7-17.
5. Legea Republicii Moldova nr. 1325 din 25.09.1997 pentru aprobarea Clasificatorului general al legislației. In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 27.05.1998, nr. 47-48.
6. Legea României nr. 24 din 27.03.2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative. In: *Monitorul Oficial al României*, 06.04.2010, partea I, nr. 215.
7. MAZILU, Dumitru. *Teoria generală a dreptului*. București: All Beck, 1999. 392 p.
8. MREJERU, Ilariu. *Tehnica legislativă*. București: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1979. 224 p.
9. NEGRU, Boris, COJOCARU, Violeta. *Tehnica legislativă: note de curs*. Chișinău, 1997. 112 p.
10. POPA, Nicolae. *Teoria generală a dreptului*. București, 1992.
11. POSTU, Ion, **TENTIUC, Elena**. Repere conceptuale privind recodificarea și decodificarea ca forme ale sistematizării legislației. In: *Revista Națională de Drept*. 2021, nr. 1(243), pp. 110-121. ISSN 1811-0770.
12. POSTU, Ion. Aspecte teoretice privind sistematizarea actelor normative. In: *Studii Juridice Universitare*. 2019, nr. 1-2, pp. 86-92. ISSN 1857-4122
13. POSTU, Ion; **TENTIUC, Elena**. Clasificarea actelor codificate. In: *Supremația Dreptului*. 2021, nr. 1, pp. 84-91. ISSN 2345-1971.
14. POSTU, Ion; **TENTIUC, Elena**. Repere conceptuale ale încorporării, ca formă simplă a sistematizării legislației. In: *Studii Juridice Universitare*. 2021, nr. 1, pp. 75-83. ISSN 1857-4122
15. **TENTIUC, Elena**. Analiza locului și rolul consolidării în sistematizarea legislației. In: *Știință, educație, cultură*. Vol.1, 11 februarie 2022. Comrat, Republica Moldova: Universitatea de Stat din Comrat, 2022, pp. 405-415. ISBN 978-9975-83-176-5; 978-9975-83-177-2
16. **TENTIUC, Elena**. Considerații doctrinare privind tehnica sistematizării actelor normative. In: *Studii Juridice Universitare*. 2015, nr. 3-4, pp. 186-190. ISSN 1857-4122
17. **TENTIUC, Elena**. Despre registrele electronice a actelor normative ca formă computerizată a încorporării. In: «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах

глобалізації». Переяслав, 2021, pp. 103-106. [citat 20.05.2021]. Disponibil: <https://confscientific.webnode.com.ua/files/200000428-ce669ce66c/%2076-2.pdf?ph=0a30397da1>

18. VIDA, Ioan. *Legistică formală: introducere în tehnica și procedura legislativă*. Ed. a 5-a, rev. și completată. București: Universul Juridic, 2012. 224 p.
19. ZLĂTESCU, Victor Dan. *Introducere în legistica formală*. București: Oscar Print, 1996. 162 p.

B. Surse bibliografice în limba rusă și ucraineană

20. АНАХАСЯН, Р. Л. *Проблемы инкорпорации нормативно-правовых актов России*. Диссертация канд. юрид. наук, Сочи, 2009. 208 p.
21. БАБАЕВ, В.К. Правотворчество. In: *Общая теория права: Курс лекций*. Нижний Новгород, 1993.
22. БАРАНОВ, В. М.; РАХМАНИНА, Т. Н.; СЫРЫХ, В. М. *Систематизация нормативно-правовых актов*. Н. Новгород, 1993
23. ВАРТАНЯН, А. М. О соотношении понятий «кодификация», «декодификация» и «рекодификация». In: *Актуальные проблемы юридической науки: теория и практика: сборник материалов XVII Международной научно-практической конференции*, Махачкала, 17 апреля 2016 года. Махачкала, 2016, pp. 11-12.
24. ГОРДИЕНКО, П. Ю. Систематизация права: проблема сущности и юридической природы. In: *Философия социальных коммуникаций*. 2012, nr. 4, pp. 27-34.
25. Закон Республики Беларусь № 130-З от 17 июля 2018 г. о нормативных правовых актах. Принят Палатой представителей 27 июня 2018 года. Одобрен Советом Республики 29 июня 2018 года. [citat 20.05.2021]. Disponibil: <https://pravo.by/document/?guid=3871&130>
26. КАРНАУХОВА, Е.В. *Систематизация локальных нормативных правовых актов в Российской Федерации: общая характеристика и виды*. Автореф. дис. ... канд. юрид. Наук, Тюмень, 2011. 21 с.
27. КАРТАШОВ, В.Н. *Введение в общую теорию правовой системы общества. Ч. 5. Правосистематизирующая практика*. Ярославль, 1999. 225 с.
28. КЕРИМОВ, Д. А. *Кодификация и законодательная техника*. Москва: Госюриздат, 1962, 104 p.
29. КОЖЕВНИКОВ, В. В. К проблеме систематизации нормативно-правовых актов в Российской Федерации и о правилах ее юридической техники. In: *Право и государство: теория и практика*. 2016, nr. 4, pp. 11-21.
30. МУСАЕВ, М. А. Систематизация законодательства как ключевой момент развития правовой реальности. In: *Мир политики и социологии*. 2016, nr. 8, pp. 37-46.

31. СОЛОВЬЕВ, А. А. Кодификация, декодификация и рекодификация гражданского законодательства: зарубежный опыт и перспективы России. In: *Вестник Федерального арбитражного суда Московского округа*. 2012, nr. 3, pp. 88-97.
32. СОЛОВЬЕВ, А. А. Систематизация законодательства как непрерывный процесс: функционально-онтологический цикл. In: *Власть*. 2011, nr. 6, pp. 145-148.
33. УШАКОВ, А.А. О кодификации советского законодательства. In: *Ученые записки Пермского государственного университета*, т. XIV, 1959, pp. 77-78
34. ЧАШИН, А. Н. *Кодификация в сфере российского законодательства: теория, история и перспективы*: автореферат дис. ... кандидата юридических наук. Москва, 2013. 21 p.
35. ЧУХВИЧЕВ, Д. В. *Законодательная техника*. Москва: ЮНИТИ, 2012. 415 с. ISBN 978-5-238-02248-2.

C. Surse în limba engleză, franceză și spaniolă

36. CABRILLAC, Rémy. The Difficulties of the Recodification (D'un code à l'autre, les difficultés d'une recodification). In: *Opinio Juris in Comparatione*. 2009, Vol. 1, pp. 1-13.
37. Conclusions of the presidency. European Council in Edinburgh. 11-12 december 1992. 120 p. [citat 20.05.2021]. Disponibil: https://www.consilium.europa.eu/20492/1992_december_-_edinburgh_eng_.pdf
38. DIEZ-PICAZO y Ponce de Leon, Luis. Codificación, Descodificación y Recodificación. In: *Anuario de derecho civil*. 1992, vol. 45, nr. 2, pp. 473-484.
39. HONDIUS, E.H. Recodification of the Law in the Netherlands: The New Civil Code experience. In: *Netherlands International Law Review*, 1982, nr. 29, pp. 348-367.
40. McAULEY, Michael. Proposal for a Theory and a Method of Recodification. In: *Loyola Law Review*. 2003, nr. 49, pp. 261-285.
41. MURILLO, Maria Luisa. The Evolution of Codification in the Civil Law Legal Systems. In: *Journal of Transnational Law and Policy*. 2001, Vol. 11, nr. 1, pp. 1-20
42. RUDNICKI, Jan. Remarks Regarding the Influence of European Legislation upon Codification of Civil Law. In: *Studia Iuridica*. 2017, nr. 71, pp. 207-217.
43. **TENTIUC, Elena**. Analysis of the core elements of the systematization of legislation. In: *Ricerche scientifiche e metodi della loro realizzazione: esperienza mondiale e realta domestiche*: Raccolta di articoli scientifici «ΛΟΓΟΣ» con gli atti della II Conferenza scientifica e pratica internazionale (T.1), Bologna, 12 novembre 2021, 2021, pp. 58-63. ISBN 978-617-7991-68-6
44. VOERMANS, Wim et al. Codification and consolidation in the European Union: A means to untie red tape. In: *Statute Law Review*. 2008, Vol. 29, nr. 2, pp. 65-81. ISSN 0144-3593

LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE PUBLICATE

Articole în reviste științifice:

1. Postu, Ion; **Tentiuc, Elena.** „Clasificarea actelor codificate”. In: *Supremația Dreptului*. 2021, nr. 1, pp. 84-91. ISSN 2345-1971.
2. Postu, Ion; **Tentiuc, Elena.** „Repere conceptuale privind recodificarea și decodificarea ca forme ale sistematizării legislației”. In: *Revista Națională de Drept*. 2021, nr. 1(243), pp. 110-121. ISSN 1811-0770.
3. Postu, Ion; **Tentiuc, Elena.** „Repere conceptuale ale încorporării, ca formă simplă a sistematizării legislației”. In: *Studii Juridice Universitare*. 2021, nr. 1, pp. 75-83. ISSN 1857-4122
4. **Tentiuc, Elena.** „Conceptul și trăsăturile actului codificat (Codului)”. In: *Revista Institutului Național al Justiției*. 2021, nr. 2(57), pp. 53-60. ISSN 1857-2405.
5. **Tentiuc, Elena.** „Considerații doctrinare privind tehnica sistematizării actelor normative”. In: *Studii Juridice Universitare*. 2015, nr. 3-4, pp. 186-190. ISSN 1857-4122.

Materiale/teze la forurile științifice naționale/internaționale:

6. **Tentiuc, Elena.** „Analiza locului și rolul consolidării în sistematizarea legislației”. In: *Știință, educație, cultură*. Vol.1, 11 februarie 2022, Comrat. Comrat, Republica Moldova: Universitatea de Stat din Comrat, 2022, pp. 405-415. ISBN 978-9975-83-176-5; 978-9975-83-177-2.

ADNOTARE

Tentiuc Elena. „Sistematizarea legislației și formele sale”. Teză de doctor în drept; Specialitatea: 551.01 – Teoria Generală a Dreptului, Chișinău, 2022.

Structura tezei: Introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 304 titluri, 151 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 6 lucrări științifice, volumul total al publicațiilor la temă este de 3,3 c.a.

Cuvinte-cheie: tehnică legislativă, sistematizarea legislației, codificare, recodificare, încorporare, consolidare, act codificat, cod

Domeniul de studiu: Teoria generală a dreptului.

Scopul lucrării constă în cercetarea complexă a activității de sistematizare legislativă din perspectiva teoriei generale a dreptului, pentru identificarea problemelor ce țin de fundamentarea teoretică a acesteia, conceptualizarea fenomenului în general și în particular, prin intermediul elucidării trăsăturilor caracteristice formelor sale de manifestare și evidențierea lacunelor normative și a curențelor doctrinare.

Obiectivele cercetării: cercetarea doctrinei juridice și analiza cadrului normativ pentru identificarea opiniilor, teoriilor și prevederilor existente și definirea conceptului de sistematizare a legislației și a elementelor sale definitorii, împreună cu reliefaarea locului acesteia între activitățile de tehnică juridică; identificarea trăsăturilor inerente și definirea conceptului de încorporare ca activitate nelegislativă de sistematizare și conceptualizarea consolidării drept formă independentă a sistematizării legislației și definirea acesteia; identificarea și analiza caracteristicilor codificării ca formă superioară de sistematizare a legislației; dezvoltarea și fundamentarea conceptului de „recodificare”; definirea conceptului de „cod” ca rezultat material al codificării și analiza trăsăturilor și tipurilor actelor codificate; formularea recomandărilor și propunerilor de lege ferenda pentru modernizarea cadrului legal în domeniul sistematizării legislației.

Noutatea și originalitatea științifică este determinată de esența cercetării, care reprezintă un prim studiu în doctrina națională dedicat totalmente sistematizării și analizei formelor sale. Din punct de vedere teoretic, teza îmbină abordările diferitor școli juridice, aducând în discuție viziuni din doctrina autohtonă, rusească, românească, precum și unele opinii ale reprezentanților sistemului de drept comun sau percepții comunitare, ce se materializează în definiții proprii, în reliefaarea conceptelor noi, precum și în fortificarea și completarea prezumțiilor existente în știința teoriei generale a dreptului din Republica Moldova.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante constau în fundamentarea cadrului conceptual al formelor specifice și aplicabile a sistematizării legislației, având ca efect evidențierea elementelor conceptuale adiacente și expunerea unor definiții și viziuni originale, în vederea completării lacunelor normative, precum și pentru orientarea teoretică spre o abordare comprehensivă a sistematizării legislației.

Semnificația teoretică constă în formularea unei definiții proprii a conceptului de sistematizare a legislației ca activitate de tehnică juridică și analiza elementelor sale definitorii; propunerea definițiilor proprii a conceptelor de „încorporare”, „consolidare”, „cod”; definirea și fundamentarea conceptului de „recodificare”, ca formă a codificării.

Valoarea aplicativă a cercetării se reflectă și în utilizarea rezultatelor obținute în activitatea cotidiană a unor categorii largi de profesioniști ai domeniului juridic, pentru eficientizarea dreptului și se manifestă concret în mai multe propuneri *de lege ferenda*, menite să contribuie la completarea lacunelor normative, la consolidarea și evoluția reglementărilor legale, în particular prin completarea și modificarea Legii nr. 100 din 2017 cu privire la actele normative, dar și propunerea îndreptată Agenției Resurse Informaționale Juridice implementarea câmpului „codul de clasificare” în cadrul SIA „Registrul de stat al actelor juridice al Republicii Moldova” și asigurarea posibilității de interogare a bazei de date conform acestui criteriu, precum și în plan didactico-disciplinar, ca sursă didactică utilizată în cadrul studiului activității de sistematizare în cadrul cursului de teorie generală a dreptului.

Implementarea rezultatelor științifice. Elementele de bază, tezele primare, concluziile și rezultatele prezentei cercetări au fost aprobate prin participarea la conferințe și expuse în publicațiile doctorandei în materialele conferințelor și reviste de specialitate acreditate, fapt ce a contribuit la îmbogățirea cadrului teoretic autohton. Elementele de noutate desprinse din cercetare sunt utilizate în procesul de studii la predarea disciplinei Concepte Fundamentale ale Teoriei Statului și Dreptului în cadrul Facultății Drept, ULIM. O adresare specială, ce conține o propunere practică, a fost expediată în adresa Agenției Resurse Informaționale Juridice.

ANNOTATION

**Tentiuc Elena. "Systematization of legislation and its forms". Law Doctoral Thesis;
Specialty: 551.01 - General Theory of Law, Chisinau, 2022.**

Thesis structure: Introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 304 titles, 151 pages of main text. The obtained results are published in 6 scientific papers, the total volume of publications on the topic is 3.3 author's sheets.

Keywords: legislative technique, systematization of legislation, codification, recodification, incorporation, consolidation, codified act, code.

Field of study: General theory of law.

The aim of the thesis consists in the complex research of the legislative systematization activity from the perspective of the general theory of law, identifying the problems related to its theoretical substantiation, conceptualization of the phenomenon in general and in particular, by elucidating the characteristic features of its manifestations and highlighting normative gaps and doctrinal shortcomings.

Research objectives: research of legal doctrine and analysis of the normative framework for identifying existing opinions, theories and provisions and defining the concept of systematization of legislation and its core elements, along with highlighting of its place among legal activities; identifying the inherent features and defining the concept of incorporation as a non-legislative systematization activity and conceptualizing consolidation as an independent form of systematization of legislation and defining it; identification and analysis of the characteristics of codification as a superior form of systematization of legislation; revealing and substantiating the concept of "recodification"; defining the concept of "code" as a material result of codification and analyzing the features and types of codified acts; formulating the recommendations and proposals *de lege ferenda* for the modernization of the legal framework in the field of systematization of legislation.

The scientific novelty and originality is determined by the essence of research, which is a first study in national doctrine dedicated to the systematization and analysis of its forms, the paper containing a series of conclusions and recommendations that complement the legal issue in the field of systematization of legislation in highlighting new concepts, as well as in strengthening and supplementing existing presumptions in the science of general theory of law in the Republic of Moldova, as well as improving the existing national regulatory framework.

The results obtained that contribute to solving an important scientific problem consist in substantiating the conceptual framework of the specific and applicable forms of systematization of legislation, having the effect of highlighting the adjacent conceptual elements and exposing original definitions and visions, to fill regulatory gaps and theoretical guidance. towards a comprehensive approach to the systematization of legislation.

The theoretical significance consists in formulating its own definition of the concept of systematization of legislation as an activity of legal technique and the analysis of its defining elements; proposing own definitions of the concepts of "incorporation", "consolidation", "code"; defining and substantiating the concept of "recodification" as a form of codification.

The applicative value of the research is reflected in the use of the results obtained in the daily activity of broad categories of legal professionals and is manifested in several proposals *de lege ferenda*, designed to contribute to filling regulatory gaps, strengthening and the evolution of legal regulations, in particular by completing and amending Law no. 100 of 2017 on normative acts, but also the proposal to the Legal Information Resources Agency to implement the field "classification code" within the SIA "State Register of Legal Acts of the Republic of Moldova" and to ensure the possibility to query the database according to this criterion, as well as in didactic-disciplinary plan, as a didactic source used in the study of the systematization activity within the course of general theory of law.

Implementation of scientific results. The basic elements, the primary theses, the conclusions and the results of this research were approved by participating in conferences and exposed in doctoral student publications in conference materials and accredited specialized journals, which contributed to enriching the local theoretical framework. The novelty elements derived from the research are used in the study process when teaching the discipline General Theory of Law within the Faculty of Law, ULIM. A special address, containing a practical proposal, was sent to the Legal Information Resources Agency.

АННОТАЦИЯ

Тентюк Елена. «Систематизация законодательства и его формы».
Докторская работа в области права; Специальность: 551.01 - Общая теория права, Кишинэу, 2022.

Структура работы: введение, четыре главы, общие заключения и рекомендации, библиография из 304 названий, 151 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в 6 научных статьях, общий объем публикаций по теме составляет 3.3 а.л.

Ключевые слова: законодательная техника, систематизация законодательства, кодификация, рекодификация, инкорпорация, консолидация, кодифицированный акт, кодекс.

Область исследования: Общая теория права.

Целью работы является комплексное исследование деятельности по систематизации законодательства с позиций общей теории права, выявление проблем, связанных с ее теоретическим обоснованием, осмысление феномена в целом и в частности, выявление особенностей его проявления и выявление пробелов в нормативных документах и доктринальных недостатков.

Задачи исследования: исследование правовой доктрины и анализ нормативной базы для выявления существующих мнений, теорий и положений и определения концепции систематизации законодательства и его определяющих элементов, наряду с выделением его места среди правовой деятельности; выявление неотъемлемых черт и определение концепции инкорпорации как не законодательной деятельности по систематизации и концептуализация консолидации как самостоятельной формы систематизации законодательства и ее определение; выявление и анализ характеристик кодификации как высшей формы систематизации законодательства; выявление и обоснование понятия «рекодификация»; определение понятия «кодекс» как материальный результат кодификации и анализ особенностей и типов кодифицированных актов; формулирование рекомендаций и предложений по модернизации нормативно-правовой базы в области систематизации законодательства.

Научная новизна и оригинальность исследования определяется сущностью исследования, которое представляет собой первое в отечественной доктрине исследование, посвященное систематизации и анализу его форм, работу, содержащую ряд выводов и рекомендаций, дополняющих правовую проблему в области систематизации законодательства в выделении новых понятий, а также в усилении и дополнении существующих презумпций в науке общей теории права в Республике Молдова, а также совершенствовании существующей национальной нормативно-правовой базы..

Полученные результаты, способствующие решению важной научной проблемы, заключаются в обосновании понятийного аппарата конкретных и применимых форм систематизации законодательства, имеющем эффект выделения смежных понятийных элементов и выявлении оригинальных определений и видений, восполнении нормативных пробелов и теоретических руководств к комплексному подходу к систематизации законодательства..

Теоретическая значимость состоит в формулировании собственного определения понятия систематизации законодательства как деятельности правовой техники и анализе ее определяющих элементов; предложение собственных определений понятий «инкорпорация», «консолидация», «кодекс»; определение и обоснование понятия «рекодификация» как формы кодификации.

Прикладная ценность исследования отражается в использовании результатов, полученных в повседневной деятельности широких категорий профессиональных юристов, для оптимизации законодательства и проявляется в нескольких предложениях *de lege ferenda*, призванных помочь заполнить нормативные пробелы, укрепить и эволюция правовых норм, в частности, путем дополнения и изменения Закона № 100 от 2017 г. о нормативных актах.

Внедрение научных результатов. Элементы новизны, полученные в результате исследования, используются в учебном процессе при преподавании дисциплины «Общая теория права» на юридическом факультете ULIM. Специальное обращение, содержащее практическое предложение, направлено в Агентство правовых информационных ресурсов.

TENTIUC ELENA

SISTEMATIZAREA LEGISLAȚIEI ȘI FORMELE SALE

Specialitatea 551.01 Teoria generală a dreptului

REZUMATUL tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 2022

Formatul hârtiei 60x84 1/16 Hârtie ofset.

Tipar digital

Tiraj 50 exemplare

Coli de tipar:

Comanda nr. 167

Tipografia SRL „Rucan Invest”

Str. V. Pârcălab nr. 52, Chișinău MD-2012